

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 23.12.2022 № 28-3

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів,
виділених з державного бюджету на фінансову підтримку
державного підприємства «Національний академічний театр опери
та балету України імені Т. Г. Шевченка», використання і
розпорядження ним об'єктами державної власності, належними
державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові
наслідки для державного бюджету**

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНИМ АКАДЕМІЧНИМ ТЕАТРАМ, ВИКОРИСТАННЯ І РОЗПОРЯДЖЕННЯ НИМИ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	5
2. ОЦІНКА СТАНУ ПЛАНУВАННЯ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА ФІНАНСОВУ ПІДТРИМКУ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА»	12
<i>2.1. Стан планування та використання бюджетних коштів за КПКВК 1801110 у 2019 році та КПКВК 3801110 у 2020–2022 роках</i>	13
<i>2.2. Стан планування та використання бюджетних коштів за КПКВК 1801170 у 2019 році та КПКВК 3801170 у 2020 році</i>	19
<i>2.3. Стан планування та використання коштів державного бюджету за окремими напрямками КПКВК 3801320 у 2020 році</i>	22
<i>2.4. Стан планування та використання коштів державного бюджету за КПКВК 3801340 у 2021 році</i>	24
3. АНАЛІЗ СКЛАДАННЯ І ВИКОНАННЯ ФІНАНСОВИХ ПЛАНІВ ТА СТРАТЕГІЧНИХ ПЛАНІВ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ УКРАЇНИ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА» НА 2019-2022 РОКИ	30
4. ОЦІНКА СТАНУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ГОЛОВНОГО РОЗПОРЯДНИКА БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ, КОНТРОЛЮ ЗА ЕФЕКТИВНИМ ВИКОРИСТАННЯМ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА	33
<i>4.1. Стан внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту головного розпорядника бюджетних коштів за використанням коштів фінансової підтримки державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету імені Т. Г. Шевченка»</i>	33
<i>4.2. Контроль за ефективним використанням та збереженням об'єктів державної власності державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка»</i>	37
5. СТАН РЕАГУВАННЯ НА ПРОПОЗИЦІЇ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА ЙОГО НАСЛІДКАМИ	41
ВИСНОВКИ	43
ПРОПОЗИЦІЇ	46

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: стаття 98 Конституції України, статті 4, 7 і 10 Закону України «Про Рахункову палату», План роботи Рахункової палати на 2022 рік, затверджений рішенням Рахункової палати від 23.11.2021 № 30-4 (зі змінами); доручення для виконання повноважень члена Рахункової палати на забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 08.09.2022 № 08-47.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо продуктивності, результативності, економності використання коштів, передбачених у 2019 році: Міністерству культури України (далі – Мінкультури) за бюджетними програмами за КПКВК 1801110 «Фінансова підтримка національних театрів» (далі – КПКВК 1801110) та КПКВК 1801170 «Загальнодержавні заходи у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин» (далі – КПКВК 1801170), у 2020 році Міністерству культури, молоді та спорту України (далі – МКМС) за КПКВК 3801110 «Фінансова підтримка національних театрів» (далі – КПКВК 3801110), КПКВК 3801170 «Загальнодержавні заходи у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин» (далі – КПКВК 3801170) та КПКВК 3801320 «Державна підтримка сфери культури, туризму та креативних індустрій у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками, за рахунок коштів, які виділені із фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками» (далі – КПКВК 3801320) у 2021 році: Міністерству культури та інформаційної політики України (далі – МКІП) за КПКВК 3801110 «Фінансова підтримка національних театрів» та КПКВК 3801340 «Фонд розвитку закладів загальнодержавного значення» (далі – КПКВК 3801340) та у 2022 році МКІП за КПКВК 3801110 «Фінансова підтримка національних театрів» у частині фінансової підтримки державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка» (далі – ДП «Національна опера України», Театр), а також законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень щодо підтримки цього державного підприємства; управління об'єктами державної власності, належними державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові наслідки для державного бюджету; стан внутрішнього контролю головного розпорядника коштів державного бюджету.

Предмет аудиту: кошти державного бюджету за КПКВК 1801110 та КПКВК 1801170, що спрямовувалися Мінкультури у 2019 році; КПКВК 3801110, 3801170, 3801320, що спрямовувалися МКМС у 2020 році; КПКВК 3801110 та 3801340, що спрямовувалися МКІП у 2021 році, та КПКВК 3801110, що спрямовувалися МКІП у I півріччі 2022 року, в частині

фінансової підтримки ДП «Національна опера України»; діяльність головного розпорядника, одержувача щодо здійснення управління коштами державного бюджету, забезпечення їх ефективного, результативного і цільового використання, а також управління об'єктами державної власності у сфері театральної діяльності; нормативно-правові акти, розпорядчі документи, звітні дані, розрахунки тощо, які обґрунтовували доцільність виділення коштів державного бюджету та регламентували порядок їх використання; фінансова, бюджетна, статистична звітність, дані бухгалтерського обліку з надходження і використання коштів державного бюджету та державного майна.

Об'єкти аудиту: МКІП, ДП «Національна опера України».

Початкові обмеження щодо проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту):

часові: 2019–2021 роки та I півріччя 2022 року;

географічні: м. Київ.

Критерії оцінки:

продуктивності – встановлення співвідношення між результатами діяльності головного розпорядника, одержувача коштів державного бюджету і використаними для досягнення таких результатів коштами державного бюджету;

результативності – встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності головного розпорядника, одержувача коштів державного бюджету запланованим результатам; стан досягнення запланованих показників діяльності; повнота і своєчасність виконання об'єктами аудиту (суб'єктом управління) повноважень з управління об'єктами державної власності для забезпечення державних потреб у театральній сфері;

економності – стан досягнення головним розпорядником, одержувачем коштів державного бюджету запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу коштів державного бюджету або досягнення максимального результату при використанні визначеного обсягу коштів державного бюджету;

законності – відповідність управлінських рішень головного розпорядника, одержувача коштів державного бюджету щодо спрямування, отримання та використання коштів державного бюджету, управління об'єктами державної власності положенням чинного законодавства;

стану внутрішнього контролю – спроможність внутрішнього контролю головного розпорядника коштів державного бюджету запобігати неефективному і нецільовому використанню коштів державного бюджету та неефективному використанню державного майна.

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових, організаційно-розпорядчих актів та документів, пов'язаних з предметом контрольного заходу; аналіз показників паспортів бюджетних програм за КПКВК 1801110 – 2019 рік, КПКВК 3801110 – 2020–2021 рр. та I півріччя 2022 року, КПКВК 1801170 – 2019 рік, КПКВК 3801170 – 2020 рік; КПКВК 3801320 – 2020 рік та 3801340 – 2021 рік та звітів про виконання паспортів зазначених бюджетних програм за 2019–2021 рр.; перевірка руху коштів загального фонду Державного бюджету

України; перевірка документів, пов'язаних з виконанням суб'єктами управління функцій управління майном; аналіз матеріалів попередніх перевірок контролюючих органів та стану внутрішнього контролю головного розпорядника коштів державного бюджету; опрацювання матеріалів засобів масової інформації та спеціальних видань; опитування посадових осіб об'єктів аудиту.

ВСТУП

Конституцією України визначено, що держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичній свідомості, традицій і культури.

Відповідно до Бюджетного кодексу України до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать видатки на культуру і мистецтво, зокрема державна підтримка національних театрів згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Основні засади державної політики у сфері культури, зокрема створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності мистецької освіти, задоволення культурних потреб Українського народу, розвитку закладів культури незалежно від форми власності, визначає Закон України від 14.12.2010 № 2778 «Про культуру» (далі – Закон № 2778).

На виконання норм Закону № 2778 відповідним наказом Мінкультури затверджено Перелік закладів культури базової мережі загальнодержавного рівня, до якого включено низку національних академічних театрів, зокрема і ДП «Національна опера України».

Враховуючи місце і роль цього національного академічного театру в духовному і культурному житті України та її столиці – м. Києва, збереженню і зміцненню матеріально-технічної бази Театру та його творчого потенціалу приділяється значна увага. Згідно з даними затверджених паспортів бюджетної програми за КПКВК 1801110 на 2019 рік та КПКВК 3801110 на 2020–2022 роки близько третини визначеного обсягу фінансової підтримки національних театрів за рахунок державного бюджету спрямовувалось саме ДП «Національна опера України».

З огляду на викладене питання встановлення фактичного стану справ та надання оцінки ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на фінансову підтримку ДП «Національна опера України», а також використання і розпорядження ним об'єктами державної власності, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, є актуальними. Цей аудит проведено з метою дослідження зазначених питань.

1. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНИМ АКАДЕМІЧНИМ ТЕАТРАМ, ВИКОРИСТАННЯ І РОЗПОРЯДЖЕННЯ НИМИ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

Діяльність у галузі театрів і театральної справи регламентують відповідні закони України, інші нормативно-правові акти, видані на їх виконання.

Закон № 2778 визначає правові засади діяльності у сфері культури, регулює суспільні відносини, пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини та культурних цінностей, і спрямований на забезпечення доступу до них.

Статтею 2 Закону № 2778 передбачено, що законодавство України про культуру регулює діяльність, зокрема, у сфері театрального мистецтва.

Суб'єктами діяльності у сфері культури є, зокрема, заклади культури, а також підприємства, установи та організації всіх форм власності, статuti (положення) яких передбачають провадження діяльності у сфері культури (частина друга статті 12 Закону № 2778).

Згідно з частиною першою статті 14 Закону № 2778 підтримка вітчизняних виробників у сфері культури здійснюється відповідно до законодавства шляхом:

створення сприятливого режиму оподаткування та надання державою фінансової підтримки для виробництва і розповсюдження книг, фільмів та інших видів культурного продукту українською мовою в Україні та за кордоном;

встановлення квот демонстрування та розповсюдження вітчизняного україномовного культурного продукту на телебаченні, радіо, у кіно- та відеомережі;

здійснення заходів державної підтримки виробників в окремих галузях діяльності у сферах культури та мистецтв у порядку, передбаченому законами України та довгостроковими національно-культурними державними цільовими програмами.

Частиною третьою статті 14 Закону № 2778¹ визначено, що у випадках, встановлених законом, або відповідно до стратегії розвитку культури фінансова підтримка суспільно важливих культурно-мистецьких заходів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, і центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах культури та мистецтв, відповідно до закону.

Законом № 2278 передбачено формування базової мережі закладів культури. Враховуючи положення частини другої статті 22 Закону № 2778, порядок формування базової мережі закладів культури визначається Кабінетом Міністрів України. Існуючі заклади культури та заклади освіти сфери культури автоматично включаються до базової мережі закладів культури.

Постановою Кабінету Міністрів України від 24.10.2012 № 984 затверджений Порядок формування базової мережі закладів культури.

Рівні базової мережі закладів культури визначені в статті 23 Закону № 2778. До базової мережі закладів культури загальнодержавного рівня відповідно до цієї статті, належать державні, у тому числі національні, заклади культури, зокрема театри.

Статтею 24 Закону № 2778 у редакції, чинній до 04.12.2021, було визначено, що на підставі державних соціальних нормативів забезпечення

¹ Згідно із Законом України від 29.04.2021 № 1432 «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг» (далі – Закон № 1432), який, в основному набрав чинності з 04.12.2021, частину третю статті 14 Закону № 2778 викладено в новій редакції.

населення закладами культури і культурними послугами, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, затверджує перелік закладів культури базової мережі загальнодержавного рівня.

Згідно із Законом № 1432 статтю 24 Закону № 2778 виключено, а статтю 23 Закону № 2778 доповнено частиною третьою: переліки закладів базової мережі закладів культури, зокрема щодо базової мережі загальнодержавного рівня, затверджують центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать такі заклади.

Наказом Мінкультури від 17.06.2016 № 450 затверджений Перелік закладів культури базової мережі загальнодержавного рівня, до якого, зокрема, включено ДП «Національна опера України».

Джерелами фінансування закладів культури відповідно до статті 26 Закону № 2778, зокрема, є кошти державного бюджету. Заклади культури загальнодержавного рівня базової мережі утримуються або отримують фінансову підтримку за рахунок коштів Державного бюджету України, а також коштів установ, організацій, громадян та їх об'єднань.

Закон України від 31.05.2005 № 2605-IV «Про театри і театральну справу» (далі – Закон № 2605) регулює суспільні відносини в галузі театральної справи, що виникають у зв'язку зі створенням, публічним виконанням та публічним показом театральних постановок, визначає правовий статус театрів, форми їх державної підтримки, порядок їх створення і діяльності та спрямований на формування і задоволення творчих потреб та інтересів громадян, їх естетичне виховання, збереження, розвиток та збагачення духовного потенціалу Українського народу.

Держава регулює відносини в галузі театру і театральної справи шляхом формування державної політики у цій сфері, створення фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, наукового, нормативно-правового та іншого забезпечення умов діяльності та розвитку театрів (ст. 3 Закону № 2605).

Згідно зі статтею 7 Закону № 2605 за видатні досягнення, пов'язані з розвитком вітчизняної культури, творчому колективу театру може бути надано статус академічного. Провідному театру, що має загальнодержавне і міжнародне визнання, колектив якого має статус академічного, може бути надано статус національного.

Указом Президента України від 11.10.1994 № 587/94 «Про національні заклади культури» (далі – Указ № 587) Національному академічному театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка (ДП «Національна опера України») надано статус національного.

Указом Президента України від 16.06.1995 № 451/95 затверджено Положення про національний заклад (установу) України. Статтею 2 цього Указу заборонено органам виконавчої влади передавати закріплене за національними закладами (установами) України майно, що перебуває у державній власності, будь-яким органам, підприємствам, установам, організаціям.

Відповідно до пункту 11 цього Положення фінансування діяльності національного закладу (установи) України проводиться за окремими нормативами, що встановлює Кабінет Міністрів України.

Ураховуючи виняткову роль Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка у духовному житті держави, виходячи з необхідності збереження і зміцнення його творчого потенціалу, Указом Президента України від 19.10.2000 № 1150/2000 «Про Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка» (далі – Указ № 1150) Кабінету Міністрів України доручалося, зокрема:

- 1) затвердити програму розвитку Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, передбачивши, зокрема:
 - заходи щодо зміцнення матеріально-технічної бази Театру, в тому числі розширення його гастрольно-концертної діяльності;
 - використання приміщення Театру для проведення всеукраїнських та міжнародних фестивалів оперного та балетного мистецтва;
 - виділення додаткових коштів на постановку творів вітчизняної та світової класики;
 - підвищення вдвічі заробітної плати працівникам Театру та збільшення відповідно в два рази фонду оплати праці;
- 2) передбачати щорічно під час розроблення проєкту закону про Державний бюджет України кошти на фінансування Театру окремим рядком за індивідуальними нормативами.

Як засвідчив аудит, Кабінетом Міністрів України не реалізовано низки визначених в Указі № 1150 завдань.

Так, програма розвитку Театру **не затверджувалася**.

Під час розроблення проєктів законів про державний бюджет на 2019–2022 роки кошти на фінансування Театру **окремим напрямом** (рядком) за індивідуальними нормативами не визначалися, а фактично затверджувалися за КПКВК 3801110, за якою надається фінансова підтримки всім семи національним академічним театрам України.

Відповідно до статті 8 Закону № 2605 метою основної діяльності театру є розвиток театрального мистецтва і театральної справи, формування та задоволення потреб населення в театральному мистецтві. Основна діяльність театру не має на меті одержання прибутку.

Оплата праці артистичного та художнього персоналу театру здійснюється відповідно до Положення про умови оплати праці працівників театру, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв (частина друга статті 13 Закону № 2605).

Наказом Міністерства культури і туризму України від 18.10.2005 № 745 «Про впорядкування умов оплати праці працівників культури на основі Єдиної тарифної сітки» (із змінами), який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.10.2005 за № 1285/11565 (далі – Наказ № 745), упорядковано умови оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій культури.

Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.2006 № 413 «Деякі питання оплати праці працівників національних закладів культури» (далі –

Постанова № 413) передбачено: починаючи з 1 січня 2006 року, для визначення граничних розмірів посадових окладів окремих категорій працівників національних закладів культури згідно з додатком, умови оплати праці яких затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» (далі – Постанова № 1298), застосовуються додаткові коефіцієнти підвищення посадових окладів, зокрема для працівників Національного академічного театру опери та балету імені Т. Г. Шевченка: для керівника театру, його заступників, артистичного і художнього персоналу – 2,9 - 5,9; для інших працівників театру – 2,5 - 5,7².

Підпунктом 2 пункту 2 наказу Міністерства культури і туризму України від 05.06.2006 № 385 «Про умови оплати праці працівників національних закладів культури» (із змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.06.2006 за № 709/12583 (далі – Наказ № 385), передбачено застосування додаткових коефіцієнтів підвищення посадових окладів для працівників Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, подібних тим, що визначені Постановою № 413. У Наказі № 385 також конкретизовано поняття «інші працівники театру» – керівники структурних підрозділів, професіонали, фахівці, висококваліфіковані робітники, які забезпечують та безпосередньо здійснюють творчі функції.

Водночас Постанова № 1298 видана з метою упорядкування оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери і її дія не поширюється на державні підприємства, яким є Національний академічний театр опери та балету імені Т. Г. Шевченка.

Отже, це питання потребує нормативного врегулювання.

Відповідно до статті 14 Закону № 2605 фінансування діяльності театрів залежно від форм власності, статусу та інших ознак, установлених бюджетним законодавством, здійснюється, зокрема, за рахунок коштів Державного бюджету України.

Згідно з підпунктом «а» пункту 10 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать видатки на культуру і мистецтво, зокрема на державні культурно-освітні програми (зокрема, державна підтримка національних театрів), згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2001 № 1557 затверджено Перелік закладів культури і мистецтва, які утримуються або яким надається фінансова підтримка з державного бюджету, та Перелік заходів у сфері культури і мистецтва, видатки на які здійснюються з державного бюджету, до якого включено і Театр.

ДП «Національна опера України» включено до Переліку закладів культури і мистецтва, які утримуються або яким надається фінансова підтримка з державного бюджету, що **не відповідає статті 87 Бюджетного кодексу**

² Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 179 «Про внесення змін до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2006 р. № 413», яка застосовується з 01.01.2019.

України, якою передбачено здійснення видатків на державну підтримку національних театрів, а не фінансову підтримку.

Отже, Закон № 2605 в частині фінансування театрів за рахунок коштів державного бюджету не узгоджено з вимогами Бюджетного кодексу України.

Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері культури та мистецтва визначені в статті 18 Закону № 2605, однак положення цієї статті в частині повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, покладених на нього актами Президента України, **не відповідають** статті 116 Конституції України, згідно з якою до повноважень Кабінету Міністрів України віднесено спрямування і координація роботи міністерств.

Постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 495 затверджено Положення про Міністерство культури України, в якому визначалось, що Мінкультури є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що, зокрема, забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 № 829 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» утворено Міністерство культури, молоді та спорту України, реорганізувавши шляхом перетворення Міністерство інформаційної політики та поклавши на утворений центральний орган виконавчої влади завдання та функції Міністерства культури і Міністерства молоді та спорту, що ліквідувалися.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2019 № 885 затверджено Положення про Міністерство культури, молоді та спорту України (далі – Положення № 885), пунктом 1 якого визначено: МКМС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 № 1185 «Про затвердження положень про деякі центральні органи виконавчої влади у сфері культури та внесення змін до Положення про Міністерство культури, молоді та спорту України» (далі – Постанова № 1185) пункт 1 Положення № 885 викладено в новій редакції: МКМС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері культури, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики, зокрема, у сфері мистецтв.

На підставі постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2020 № 238 «Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади», яка набрала чинності з 26.03.2020, МКМС перейменовано на МКІП.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері культури, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики, зокрема, у сфері мистецтв та здійснює організаційно-методичне керівництво театральною справою, на сьогодні є МКІП.

Водночас постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 434 затверджено Положення про Державне агентство України з питань мистецтв та

мистецької освіти (далі – Положення № 434), згідно з яким Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти (далі – Держмистецтво) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та інформаційної політики і який реалізує державну політику у сфері мистецтв та спеціалізованої мистецької освіти (одне з двох основних завдань цього органу згідно з підпунктом 1 пункту 3 Положення № 434).

Підпунктами 18 та 19 пункту 4 Положення № 434 визначені завдання Держмистецтва щодо здійснення координації діяльності театрів та контролю за діяльністю театрів, заснованих на державній та комунальній формі власності.

Згідно з пунктом 5 Положення № 434 Держмистецтво з метою організації своєї діяльності:

організовує планово-фінансову роботу в апараті Держмистецтва, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів (підпункт 2);

забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів, здійснення управління бюджетними коштами в межах установлених бюджетних повноважень та проведення оцінки ефективності їх використання (підпункт 3).

При цьому МКІП до сфери управління Держмистецтва Театр не передався.

Таким чином, протягом 2020–2021 рр. та I півріччя 2022 року повноваження з реалізації державної політики у сфері мистецтв у частині координації діяльності театрів та контролю за діяльністю театрів, які згідно з Положенням № 434 закріплені за Держмистецтвом, фактично здійснювало МКІП.

Згідно зі статтею 19 Закону № 2605 (у редакції Закону України від 28.01.2016 № 955 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників державних та комунальних закладів культури» (далі – Закон № 955)) органи державної влади та органи місцевого самоврядування спільно з іншими засновниками беруть участь у координації діяльності державних і комунальних театрів у порядку, встановленому законодавством.

Керівництво діяльністю державних та комунальних театрів у порядку, встановленому їхніми установчими документами, здійснюється директором театру-художнім керівником, з яким засновник укладає контракт строком на п'ять років.

Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.06.2005 № 192-р (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.2010 № 456) до сфери управління Міністерства культури і туризму передано загалом 125 підприємств, установ і організацій, в тому числі 7 національних академічних театрів, серед яких ДП «Національна опера України».

Законодавчі підстави управління об'єктами державної власності визначені Господарським кодексом України та Законом України від 21.09.2006 № 185 «Про управління об'єктами державної власності» (далі – Закон № 185).

Зокрема, відповідно до частини шостої статті 73 Господарського кодексу

України органом управління державного унітарного підприємства є керівник підприємства, який призначається (обирається) суб'єктом управління об'єктами державної власності, що здійснює функції з управління підприємством, або наглядовою радою такого підприємства (у разі її утворення) і є підзвітним органу, який його призначив (обрав).

В охопленому аудитом періоді генеральним директором—художнім керівником ДП «Національна опера України» був Чуприна П. Я., з яким Мінкультури у квітні 2018 року укладено контракт.

Отже, нормативно-правові акти у галузі театрів і театральної справи в цілому забезпечують регламентацію діяльності національних академічних театрів, зокрема ДП «Національна опера України», надання їм державної підтримки за рахунок коштів Державного бюджету України та використання і розпорядження ними об'єктами державної власності. Водночас окремі положення нормативно-правових актів потребують узгодження з нормами Конституції України, Бюджетного кодексу України та відповідного нормативного врегулювання.

2. ОЦІНКА СТАНУ ПЛАНУВАННЯ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА ФІНАНСОВУ ПІДТРИМКУ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА»

ДП «Національна опера України» у 2019–2021 рр. та I півріччі 2022 року видатки на державну підтримку національних театрів здійснювалися **за такими бюджетними програмами:**

у 2019 році за КПКВК 1801110 і 1801170;

у 2020 році за КПКВК 3801110 і 3801170 та окремими напрямками КПКВК 3801320;

у 2021 році за КПКВК 3801110 та 3801340;

у I півріччі 2022 року за КПКВК 3801110.

Узагальнені дані за охоплений аудитом період щодо обсягів планової потреби ДП «Національна опера України» у видатках на державну підтримку та затверджених і використаних коштів державного бюджету на виконання бюджетних програм за КПКВК 180110 і 3801110, КПКВК 1801170 і 3801170, окремими напрямками КПКВК 3801320 та КПКВК 3801340 наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Дані щодо обсягів планування, затвердження та витрачання ДП «Національна опера України» коштів державного бюджету на здійснення заходів, передбачених бюджетними програмами, у 2019–2021 роках та I півріччі 2022 року

тис. грн

Код бюджетної програми	Визначена потреба	Доведені бюджетні асигнування (із змінами)	Відсоток забезпечення потреби	Касові видатки	Відхилення касових видатків від затверджених, -/+
1	2	3	4	5	6
2019 рік					
КПКВК 1801110	498 859,8	313 998,5	62,9	313 998,5	0
КПКВК 1801170	окремо не визначалась	1168		1168	0

1	2	3	4	5	6
Разом за 2019 рік		315 166,5		315 166,5	
2020 рік					
КПКВК 3801110	466 862	338 776	72,7	338 776	
КПКВК 3801170	4 600	2 766,6	60,1	1 485,6	-1 281,0
КПКВК 3801320	11 606,6	6 137,2	52,9	5 193,7	-943,5
Разом за 2020 рік	478 468	347 679,8	72,7	345 455,3	-2 224,5
2021 рік					
КПКВК 3801110	616 662,5	396 169,6	64,2	396 169,6	0
КПКВК 3801340	12 012	8 692,7	72,4	3 009,4	-5 683,3
разом за 2021 рік	62 3167	404 862,3	65,0	399 179	-5 683,3
2022 рік					
КПКВК 3801110	682 742,8	388 066,6	56,8		
разом на 2022 рік	682 742,8	388 066,6	56,8		
в т. ч. на I півріччя 2022 року		195 967		186 716,7	9 250,3
Загалом на 4 роки	2 283 237,6	1 508 896,1	66,1	1 059 800,8	449 095,3
КПКВК 3801110	2 265 127,6	1490 131,6	65,8	104 8944,1	441 187,5
КПКВК 1801170 і 3801170	4 600	3 934,6	85,5	2 653,6	-1 281
КПКВК 3801320	11 606,6	6 137,2	52,9	5 193,7	-943,5
КПКВК 3801340	12 012	8 692,7	72,4	3 009,4	-5 683,3
з них на 3,5 роки		1 263 675,6		1 246 517,5	-17 158,1
КПКВК 1801110 і 3801110		1 244 911,1		1 235 660,8	-9 250,3
КПКВК 1801170 і 3801170		3 934,6		2 653,6	-1 281
КПКВК 3801320		6 137,2		5 193,7	-943,5
КПКВК 3801340		8 692,7		3 009,4	-5 683,3

У подальшому, з метою створення належних передумов для забезпечення головним розпорядником бюджетних коштів ефективного управління бюджетними коштами, доцільно закріпити запроваджену з 2022 року практику: видатки державного бюджету ДП «Національна опера України» за одним напрямом та на одну ціль, що здійснювалися в 2019–2021 роках одночасно з декількох бюджетних програм, на поточний бюджетний період передбачати за єдиною бюджетною програмою.

2.1. Стан планування та використання бюджетних коштів за КПКВК 1801110 у 2019 році та КПКВК 3801110 у 2020–2022 роках

Планування коштів за КПКВК 1801110 і КПКВК 3801110

Міністерство³ відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству культури та інформаційної політики України за деякими програмами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.03.2011 № 247 (далі – Порядок № 247), визначено головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми «Фінансова підтримка національних театрів».

Одержувачами бюджетних коштів за цією бюджетною програмою були ДП «Національна опера України» та шість інших національних академічних театрів⁴.

Для ДП «Національна опера України» на 2019–2021 роки та I півріччя 2022 року за КПКВК 3801110 (в 2019 році – КПКВК 1801110) виділено коштів

³ Згідно із законами про державний бюджет у 2019 році – Мінкультури, у 2020–2022 рр. – МКІП.

⁴ Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка, Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки, Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької, Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької, Одеський національний академічний театр опери та балету, Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка.

державного бюджету на поточні витрати за КЕКВ 2610 «Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)» на загальну суму 1 244 911,1 тис. грн, що становило 27 відсотків загального затвердженого обсягу видатків за цією бюджетною програмою.

Відповідно до Порядку № 247 кошти спрямовувались на забезпечення діяльності ДП «Національна опера України», а саме: на оплату праці (з нарахуваннями) та оплату комунальних послуг і енергоносіїв.

При плануванні видатків на 2019–2022 роки ДП «Національна опера України» потреба у коштах загального фонду визначалась на оплату праці (з нарахуваннями), оплату комунальних послуг і енергоносіїв та капітальні видатки.

Так, загальний обсяг потреби у видатках становив на:

2019 рік – 498 859,8 тис. грн, в тому числі на оплату праці (з нарахуваннями) – 357 020,6 тис. грн, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 2 300 тис. грн, капітальні видатки – 139 539,2 тис. грн;

2020 рік – 466 862 тис. грн, в тому числі на оплату праці (з нарахуваннями) – 404 562 тис. грн, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 2 300 тис. грн, капітальні видатки – 60 000 тис. грн;

2021 рік – 616 662,5 тис. грн, в тому числі на оплату праці (з нарахуваннями) – 465 890,9 тис. грн, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 2 300 тис. грн, капітальні видатки – 148 471,6 тис. грн;

2022 рік – 682 742,8 тис. грн, у тому числі на оплату праці (з нарахуваннями) – 483 720 тис. грн; оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 2 300 тис. грн, капітальні видатки – 196 722,8 тис. гривень.

Потреба ДП «Національної опери України» в коштах державного бюджету на оплату праці на 2022 рік порівняно з 2019 роком збільшилась на 126 699,4 тис. грн, на капітальні видатки – на 57 183,6 тис. грн, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв залишалася сталою в сумі 2 300 тис. гривень.

ДП «Національна опера України» щорічно визначалась потреба у видатках розвитку, а саме: на 2019 рік – 139 539,2 тис. грн, 2020 рік – 60 000 тис. грн, 2021 рік – 148 471,6 тис. грн та 2022 рік – 196 722,8 тис. гривень.

Видатки розвитку ДП «Національна опера України» були затверджені лише на 2020 рік у сумі 60 000,0 тис. грн, що становило 100 відс. визначеної потреби, однак в квітні 2020 року вони були виключені⁵.

Отже, фінансова підтримка на зміцнення матеріально-технічної бази Театру за КПКВК 1801110 і 3801110 не виділялася. Відповідно, капітальний ремонт будівлі Театру, яка є пам'яткою історії й архітектури місцевого значення, не проводився.

Аудитом встановлено, що підземні споруди будівлі ДП «Національна опера України» мають аварійний стан та оцінюються як категорія «3» – непридатні для нормальної експлуатації, з аварійними ділянками покриттів (категорія «4») в місцях пропуску повітроводів, про що зазначено в

⁵ На підставі Закону України від 13.04.2020 № 553-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» лімітною довідкою про бюджетні асигнування та кредитування на 2020 рік від 27.04.2020 ДП «Національна опера України» обсяг видатків із загального фонду державного бюджету за КПКВК 3801110 «Фінансова підтримка національних театрів» зменшено на 60 000 тис. грн за рахунок видатків розвитку.

протоколі № 49 від 10.07.2020 постійної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій виконавчого органу Київської міської ради. Також у висновку Державної служби надзвичайних ситуацій № 02-10643/161-2 від 21.07.2020 зазначено про існування потенційної загрози виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, яка може набути регіонального рівня.

Невиділення капітальних видатків бюджету у подальшому створює ризики при експлуатації будівлі Театру, що не гарантує відповідної безпеки глядачів.

Зазначене спричинено нереалізацією в межах бюджетної програми за КПКВК 1801110 і 3801110 положень частини першої та абзацу восьмого частини третьої статті 3 Закону № 2605 щодо створення матеріально-технічного забезпечення умов діяльності та розвитку театрів, збереження та утримання театральних будівель (споруд, приміщень), що є об'єктами державної власності.

Дані щодо отриманої ДП «Національна опера України» фінансової підтримки за КПКВК 1801110 і 3801110 та загальний обсягів доходів Театру у 2019–2021 роках і I півріччі 2022 року наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Структура валового доходу ДП «Національна опера України»

Рік	Доходи, всього	у т. ч. за рахунок фінансової підтримки	тис. грн	
			Відс. фінансової підтримки	Власні доходи
2019	394349,0	313998,5	79,6	80350,5
2020	370709,9	338776,0	91,4	31933,9
2021	451534,4	396169,6	87,7	55364,8
I півріччя. 2022 року	210821,9	186716,9	88,6	24105,2
Всього	1427415,2	1235660,8	86,6	191754,4

Дані таблиці 2 свідчать, що обсяг фінансової підтримки з державного бюджету ДП «Національна опера України» щорічно зростає і у структурі доходів Театру є визначальним. Так, у 2020 році було затверджено 338 776,0 тис. грн, що на 24 777,5 тис. грн більше, ніж у 2019 році (313 998,5 тис. грн), у 2021 році – 396 169,6 тис. грн, що на 57 393,6 тис. грн більше, ніж у 2020 році.

При цьому простежується тенденція до зменшення частки власних доходів ДП «Національна опера України» у загальних доходах: у 2019 році – 20,4 відс., 2020 році – 8,6 відс., 2021 році – 12,3 відс. та I півріччі 2022 році – 11,4 відсотка.

Пунктом 24 Заходів щодо ефективного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710 «Про ефективне використання державних коштів», передбачено зменшення обсягу фінансової підтримки небюджетних організацій за рахунок бюджетних коштів.

Аудитом встановлено, що на діяльність ДП «Національна опера України» негативно вплинули запроваджені у 2020 році санітарно-епідеміологічні заходи на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19»

(в редакції до 04.04.2020). Показ вистав з 12.03.2020 було припинено і лише з вересня 2020 року відновлено, проте через встановлення обмежень щодо кількості осіб на відвідування масових заходів, обсяг доходів від реалізації квитків на репертуарні вистави на стаціонарі за 2020 рік становив 28 142,1 тис. грн, або лише 59,9 відс. затвердженого річного планового показника (46 950,0 тис. гривень).

У I півріччі 2022 року склалися негативні умови для діяльності ДП «Національна опера України», що спричинено військовою агресією Російської Федерації проти України. Лише з 21.05.2022 відновлено доступ до обмеженого репертуару культурно-мистецької продукції.

Обсяг доходів від продажу квитків на стаціонарі за I півріччя 2022 року становив 22 109,9 тис. грн, або на 2 380,6 тис. грн менше затвердженого планового показника (24 490 тис. гривень). Отримано більше 90 відс. запланованих доходів на I півріччя 2022 року, що свідчить про значний попит на культурні послуги, зокрема оперні вистави на стаціонарі в Театрі.

Також встановлені факти заниження значень результативних показників у паспорті бюджетної програми за КПКВК 1801110 ДП «Національна опера України» на 2020 рік порівняно з фактично досягнутими за попередній 2019 рік. Зокрема, незважаючи на те, що у 2019 році фактично проведено 337 вистав, на 2020 рік затверджено лише 235, або на 102 вистави менше. Показник «планова кількість глядачів» на 2020 рік визначено в кількості 184 тис. осіб, що на 122,3 тис. менше від фактичної у 2019 році (306,3 тис. осіб). Показник щодо завантаженості зали для глядачів на 2020 рік заплановано на рівні 57 відс., або на 6,2 відс. менше за фактичний відсоток заповнення зали у 2019 році (66,2 відсотка).

Отже, заниження на стадії планування основних виробничих показників ДП «Національна опера України» (кількості вистав, глядачів та наповнюваності зали) призводить до штучного їх перевиконання і свідчить про неналежне виконання Міністерством функцій головного розпорядника бюджетних коштів, визначених статтею 22 Бюджетного кодексу України, оскільки ці показники на 2020 рік Міністерством не аналізувалися, а формувалися лише на підставі наданих одержувачем бюджетних коштів пропозицій.

Встановлено, що репертуар Театру протягом 2019–2022 рр. змінювався. Так, у 2019 році він складався із 105 оперних (26 назв) та 115 балетних вистав (31 назва), 18 концертів; у 2020 році – з 36 оперних (21 назва) та 62 балетних вистав (23 назви), 27 концертів; у 2021 році – з 84 оперних (27 назв) та 105 балетних вистав (26 назв), 23 концертів, протягом I півріччя 2022 року – з 34 оперних (19 назв) та 32 балетних вистав (13 назв), 5 концертів.

Як засвідчив аудит, до повномасштабного російського вторгнення в Україну репертуар Театру включав вистави на музику російських композиторів, що користувалися попитом у глядача, які з 24.02.2022 вилучені з репертуару.

Довідково: Протягом I півріччя 2022 року з репертуару виключено 15 балетних вистав: «Лускунчик» (П. Чайковський), «Спляча красуня» (П. Чайковський), «Лебедине озеро» (П. Чайковський), «Спартак» (А. Хачатурян), «Чіполліно» (А. Хачатурян), «Кармен-Сюїта» (Ж. Бізе – Р. Шедрін), «Шехеразада» (М. Римський-Корсаков), «Жарптиця» (І. Стравінський), «Петрушка» (І. Стравінський), «Ромео і Джульєтта» (С. Прокоф'єв), «Попелюшка» (С. Прокоф'єв), «Раймонда» (О. Глазунов), «Половецькі

танці» (О. Бородін), «Снігова королева» (збірна музика, у т. ч. фрагмент П. Чайковського), «Майстер і Маргарита» (збірна музика, у т. ч. фрагмент Д. Шостаковича) та 5 оперних вистав: «Казка про царя Салтана» (М. Римський-Корсаков), «Моцарт і Сальєрі» (М. Римський-Корсаков), «Алеко» (С. Рахманінов), «Іоланта» (П. Чайковський) та «Євгеній Онегін» (П. Чайковський).

Зазначене свідчить, що репертуар ДП «Національна опера України» потребує суттєвого поповнення творами українських та зарубіжних авторів.

Використання коштів за КПКВК 1801110 і КПКВК 3801110

Аудитом встановлено, що на 2019–2021 роки та I півріччя 2022 року на оплату праці і нарахування на заробітну плату за рахунок коштів фінансової підтримки ДП «Національна опера України» затверджено 1 240 866,1 тис. грн⁶, з яких використано 1 231 609,0 тис. грн⁷ (99,2 відсотка). На 01.07.2022 залишок невикористаних бюджетних асигнувань становив 6,8 тис. гривень.

За цей же період затверджено та використано на оплату комунальних послуг і енергоносіїв та інших послуг (крім комунальних) 4 045,0 тис. грн, що становить 0,3 відс. загального обсягу видатків за бюджетною програмою.

Відповідно до звернення ДП «Національна опера України» МКІП у грудні 2020 року не відкрило асигнувань на 10,0 млн грн видатків на оплату праці з нарахуваннями. Таке рішення обґрунтовувалося перебуванням працівників на лікарняному, у відпустках за власний рахунок, а також економією бюджетних коштів у зв'язку із запровадженням у Театрі карантину вихідного дня у перший тиждень грудня.

Аналізом структури видатків на оплату праці встановлено, що в розрахунку до затверджених планів використання бюджетних коштів ДП «Національна опера України» за рахунок коштів державного бюджету передбачені видатки на посадові оклади, частка яких в структурі оплати праці у 2019–2022 рр. становила 75,3, 74,6, 75,1 та 75,1 відс. відповідно. Також за рахунок коштів державного бюджету за КПКВК 1801110 і 3801110 затверджувалися видатки на здійснення доплат та надбавок у 2019–2022 рр., які є обов'язковими, частка яких становила 24,7, 25,4, 24,9 та 24,9 відс. відповідно.

При цьому у 2019–2021 рр. та I півріччі 2022 року відбулися зміни в фактичній структурі видатків на заробітну плату, а саме: у 2019 році на 11 відс. (або на 28 190,7 тис. грн) були меншими від затверджених фактичні видатки на посадові оклади; на 0,4 відс. (або на 943,8 тис. грн) – видатки на доплати за вислугу років. Водночас за кошти державного бюджету в межах затвердженого обсягу видатків на оплату праці за КПКВК 3801110 проведені доплати і надбавки, які мають необов'язковий характер, виплата на які не передбачена у штатних розписах, а саме: виплачена матеріальна допомога та проведені інші виплати стимулюючого характеру всім категоріям працівників ДП «Національна опера України».

Так, у 2019 році виплачено матеріальну допомогу в сумі 24 598,9 тис. грн (9,6 відс. загального обсягу річних видатків на оплату праці) та проведено інші

⁶ На 2019 рік – 312 843,5 тис. грн, на 2020 рік – 347 521,0 тис. грн, на 2021 рік – 374 914,6 тис. грн та на I півріччя 2022 року – 205 587,0 тис. гривень.

⁷ У 2019 році – 312 843,5 тис. грн (100 відс.), у 2020 році – 337 521,0 тис. грн (97,1 відс.), у 2021 році – 394 914,6 тис. грн (100 відс.) та у I півріччі 2022 року – 186 329,9 тис. грн (86,4 відсотка).

виплати в сумі 5 577,3 тис. грн (2,2 відс. загального обсягу річних видатків на оплату праці). Ці ж показники у 2020 році становили 30 573,0 тис. грн (11 відс.) та 5 066,3 тис. грн (1,8 відс.); 2021 році – 16 668,1 тис. грн (або 5,1 відс.) та 5 242,7 тис. грн (або 1,6 відс.) відповідно. Протягом I півріччя 2022 року проведено інші виплати в сумі 18 460,8 тис. грн (11,8 відсотка).

Згідно із затвердженими відповідними міністерствами штатними розписами ДП «Національна опера України» середньомісячна заробітна плата одного працівника Театру за рахунок коштів державного бюджету розрахунково у 2019 році становила 21,4 тис. грн, у 2020 році – 23,1 тис. грн, у 2021 році – 27 тис. грн та у I півріччі 2022 року – 12,7 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що за рахунок наявності великої кількості вакантних посад, що обумовлювало формування значного фонду економії заробітної плати, фактична середньомісячна заробітна плата одного працівника ДП «Національна опера України» за рахунок коштів державного бюджету постійно перевищувала заплановану. Зокрема, у 2019 році – 24,5 тис. грн, що на 14,5 відс. більше запланованої, у 2020 році – 27,3 тис. грн, що на 18,2 відс. більше запланованої, у 2021 році – 31,8 тис. грн, що на 17,8 відс. більше запланованої, та у I півріччі 2022 року – 15,2 тис. грн, що на 19,6 відс. більше запланованої.

Так, на 01.01.2019–2021 рр. та 01.07.2022 кількість посад працівників у штатних розписах ДП «Національна опера України» не змінювалася і становила 1 219,5 шт. од., з яких у 2019 році було фактично зайнято 1 062 шт. од. (87 відс. затверджених); 2020 році – 1 029 шт. од. (84,4 відс.); 2021 році – 1 035 шт. од. (84,9 відс.) та на 01.07.2022 – 1 020,5 шт. од. (83,7 відсотка).

Незважаючи на наявність значної кількості вакантних посад (у 2019 році – 157,5 шт. од., у 2020 році – 190,5 шт. од., у 2021 році – 184,5 шт. од., у I півріччі 2022 року – 199 шт. од.), відповідними міністерствами не вживалося дієвих заходів щодо ініціювання ДП «Національна опера України» скорочення кількості штатних одиниць, що тривалий час були вакантними, з метою економії бюджетних коштів та зменшення навантаження на державний бюджет.

Враховуючи середньомісячний фонд оплати праці одного працівника та кількість вакантних штатних одиниць, середньорічний фонд оплати праці розрахунково в 2019 році становив 3 370,5 тис. грн; в 2020 році – 4 400,5 тис. грн, в 2021 році – 4 981,5 тис. грн, I півріччі 2022 року – 2 527,3 тис. гривень.

Отже, загалом за 2019–2021 роки та I півріччя 2022 року за КПКВК 3801110 (у 2019 році – КПКВК 1801110) внаслідок незабезпечення контролю відповідних міністерств допущено неекономне використання коштів державного бюджету на оплату праці працівників ДП «Національна опера України» розрахунково у сумі 15 279,8 тис. гривень.

Водночас Театром не забезпечено виконання зобов'язань щодо подання до місцевого органу, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, інформації про попит на робочу силу (вакансії) протягом 2019–2021 років, що є порушенням вимог абзацу першого

пункту 4 частини третьої статті 50 Закону України від 05.07.2012 № 5067-VI «Про зайнятість населення».

Крім цього, всупереч положенням пункту 1 Постанови № 413, відповідно до якого додаткові коефіцієнти підвищення посадових окладів застосовуються для окремих категорій працівників національних закладів культури, та абзацу третього підпункту 2 пункту 2 Наказу № 385, в якому відповідно до пункту 4 Постанови № 413 конкретизовано категорії працівників (керівники структурних підрозділів, професіонали, фахівці, висококваліфіковані робітники, які забезпечують та безпосередньо здійснюють творчі функції), що належать до «інших працівників театру», зазначених в абзаці третьому підпункту 2 пункту 1 Постанови № 413, в ДП «Національна опера України» з 01.01.2019 при розрахунку посадових окладів застосувалися додаткові коефіцієнти підвищення посадових окладів 2,5–5,7 для всіх без винятку працівників, зокрема електротехнічних і господарських підрозділів Театру.

Як наслідок, ДП «Національна опера України» не забезпечено економного використання коштів державного бюджету.

За розрахунками⁸, загальна сума видатків державного бюджету за КПКВК 1801110 і 3801110, використана на підвищення посадових окладів інших працівників ДП «Національна опера України», які не належать до окремих категорій працівників, визначених пунктом 2 Постанови № 413 та пунктом 2 Наказу № 385, становить 3 824,5 тис. грн: у 2019 році – 778,2 тис. грн, у 2020 році – 865,5 тис. грн, у 2021 році – 1 482,7 тис. грн та протягом I півріччя 2022 року – 728,4 тис. гривень.

2.2. Стан планування та використання бюджетних коштів за КПКВК 1801170 у 2019 році та КПКВК 3801170 у 2020 році

У 2019–2020 роках ДП «Національна опера України» було одержувачем коштів загального фонду державного бюджету за КПКВК 1801170 (2019 рік) і КПКВК 3801170 (2020 рік).

Міністерство⁹ відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення загальнодержавних заходів у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнародних відносин, релігії та захисту прав національних меншин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 338 (далі – Порядок № 338), визначено головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем зазначеної бюджетної програми.

Згідно із Порядком № 338 бюджетні кошти передбачено спрямовувати, зокрема, на придбання творів музичного мистецтва для поповнення репертуарів музичних театрів, створення нових вистав, концертних, хореографічних,

⁸ Розрахунок проведено шляхом співставлення посадових окладів інших працівників ДП «Національна опера України», які не належать до окремих категорій працівників, визначених пунктом 2 Постанови № 413 та пунктом 2 Наказу № 385, в затверджених міністерствами штатних розписах та встановлених законами України «Про Державний бюджет України» розмірів мінімальної заробітної плати на відповідний рік.

⁹ Згідно із законами про державний бюджет у 2019 році – Мінкультури, у 2020 році – МКІП.

циркових номерів (програм), провадження гастрольної діяльності театрами, художніми (мистецькими) колективами, концертними та цирковими організаціями, що належать до сфери управління МКІП.

Метою зазначеної бюджетної програми відповідними міністерствами у паспорті визначено здійснення культурно-мистецьких заходів, спрямованих на піднесення духовного рівня населення та зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури.

Аудитом встановлено, що ДП «Національна опера України» **не визначало потреби у видатках на 2019 рік окремо за КПКВК 1801170.**

На 2020 рік ДП «Національна опера України» визначено потребу у видатках за КПКВК 3801170 у сумі 4 600 тис. грн на створення трьох нових вистав: балету «Красуня і Чудовисько» – 1 700 тис. грн, оперети «Летюча миша» – 2 200 тис. грн, опери «Фіделіо» – 700 тис. грн, однак таких видатків Театру не затверджувалося та не спрямовувалося.

Натомість на 2019–2020 роки за КПКВК 1801170 і 3801170 для ДП «Національна опера України» затверджувалися видатки на придбання обладнання і предметів довгострокового користування та проведення капітального ремонту.

При цьому при формуванні потреби галузі у капітальних видатках на 2019–2020 роки Мінкультури не затребувало від Театру розрахунків обсягу видатків окремо за бюджетною програмою за КПКВК 1801170/3801170. ДП «Національна опера України» надано Міністерству пропозиції про обсяг видатків на проведення ремонтних/реставраційних робіт у цілому по Театру за встановленими формами «Пропозиції щодо капітальних видатків» (додатки 4-А, 4-Б).

На 2019 рік ДП «Національна опера України» визначено загальну потребу в коштах на капітальні видатки в обсязі 139 539,2 тис. грн¹⁰ та 2020 рік – 116 893,9¹¹ тис. гривень.

При визначенні потреби у видатках на 2019–2020 роки ДП «Національна опера України» попереджало Мінкультури про необхідність завершення робіт з капітального ремонту підземних споруд будівлі Театру, розташованої по вул. Володимирська, 50, та встановлення інженерного обладнання вартістю 38 292,2 тис. грн, придбаного у 2018 році за кошти державного бюджету.

Аудитом встановлено, що на 2019–2020 роки міністерствами для ДП «Національна опери України» доведено обсяг бюджетних асигнувань за КПКВК 1801170 і 3801170 в загальній сумі 3 934,6 тис. грн¹², що становило 1 відс.

¹⁰ На придбання обладнання і предметів довгострокового користування у сумі 35 912,0 тис. грн та капітальний ремонт – 103 627,2 тис. гривень.

¹¹ На придбання обладнання і предметів довгострокового користування – 7 169 тис. грн, капітальний ремонт – 77 024,9 тис. грн, створення проектно-кошторисної документації на ремонтно-реставраційні роботи – 1 700 тис. грн, ремонтно-реставраційні роботи – 25 800 тис. грн, коригування проектно-кошторисної документації з капітального ремонту – 1 200 тис. грн, проектно-вишукувальні роботи з капітального ремонту – 4 000 тис. гривень.

¹² 1 168 тис. грн, або 0,5 відс. загального затвердженого обсягу видатків за бюджетною програмою на 2019 рік, та 2 766,6 тис. грн, або 2 відс. загального затвердженого обсягу видатків за бюджетною програмою на 2020 рік.

загального обсягу затверджених видатків¹³ за КПКВК 1801170/3801170 на два роки.

Отже, Мінкультури не забезпечено врахування нагальної потреби в здійсненні запланованого обсягу робіт у підземних спорудах будівлі та встановленні придбаного обладнання за наявності у ДП «Національна опера України» затвердженої проектно-кошторисної документації.

У 2019–2020 роках фінансування видатків ДП «Національна опера України» відповідними міністерствами розпочиналось в IV кварталі після включення цього одержувача бюджетних коштів, за його неодноразовими зверненнями, до Переліку робіт та заходів для зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури і мистецтва, віднесених до сфери управління Мінкультури, на 2019 рік за КПКВК 1801170¹⁴ та Переліку робіт та заходів для зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури, віднесених до сфери управління МКМС, на 2020 рік за КПКВК 3801170¹⁵.

Аудитом встановлено, що за 2019–2020 роки ДП «Національна опера України» за КПКВК 1801170 і 3801170 використано коштів державного бюджету в загальній сумі 2 653,6 тис. грн, або 67,4 відс. загального обсягу видатків, затверджених цими бюджетними програмами на два роки.

У 2019 році касові видатки за КПКВК 1801170 становили 1 168 тис. грн (або 100 відс. затверджених): 800 тис. грн використано на виготовлення проектно-кошторисної документації стадії «П» на ремонтно-реставраційні роботи на фасадах та покрівлі будівлі ДП «Національна опера України» по вул. Володимирська, 50, у Шевченківському районі м. Києва та 368 тис. грн – на виготовлення проектно-кошторисної документації на реконструкцію нежитлової будівлі (літера А), яка знаходиться за адресою: вул. Кавказька, 14, у м. Києві.

У 2020 році касові видатки за КПКВК 3801170 становили 1 485,6 тис. грн (або 53,7 відс.): 990 тис. грн спрямовано на виготовлення робочої документації стадії «Р» за проектом «Ремонтно-реставраційні роботи на фасадах та покрівлі Національної опери України по вул. Володимирська, 50, у Шевченківському районі м. Києва» та 495,6 тис. грн – на придбання обладнання і предметів довгострокового користування, а саме: музичного інструмента –сR+3-125F Logee Royal гобой, напівавтомат, з футляром і чохлом – 384 тис. грн та здійснено часткову оплату за прожектор світлодіодний повноповоротний – 111,6 тис. гривень.

Водночас внаслідок **неефективного управління бюджетними коштами** МКІП до 16.12.2020 не були відкриті ДП «Національна опера України» бюджетні асигнування в сумі **1 281,0 тис. грн**, що не дало змоги Театру провести закупівлю такого музичного інструмента, як фагота.

Через незадоволення потреби Театру у видатках розвитку, два роки поспіль не завершено робіт з капітального ремонту підземних споруд будівлі і не встановлено придбаного інженерного обладнання, не проведено ремонтно-

¹³ Загальна сума затверджених видатків відповідним міністерствам на 2019–2020 рр. становила 381 143,6 тис. грн, у т. ч. на 2019 рік – 245 910,7 тис. грн та на 2020 рік – 135 232,9 тис. гривень.

¹⁴ Затверджений наказом Мінкультури від 22.01.2019 № 23.

¹⁵ Затверджений наказом МКМС від 04.03.2020 № 1323.

реставраційних робіт на фасадах та покрівлі ДП «Національна опера України» за виготовленими проектами. Як наслідок, виготовлена у 2019–2020 роках проектно-кошторисна документація втратила актуальність у частині кошторисної вартості. При прийнятті рішення про проведення ремонтних робіт у будівлях Театру в наступних бюджетних періодах, необхідно здійснити додаткові видатки на оновлення такої документації, що знизить рівень доцільності вже понесених витрат за кошти державного бюджету в сумі **2 653,6 тис. гривень**.

Таким чином, використання в 2019 та 2020 роках коштів державного бюджету в зазначеному обсязі **може бути визнаним як нерезультативне**.

Заплановані на 2020 рік ДП «Національна опера України» за КПКВК 3801170 результативні показники за напрямом «Зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури» повною мірою не були досягнуті як через запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів, що встановлювались в 2020 році з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, так і через ризики несвоєчасного проведення платежів, які виникли наприкінці 2020 року.

Отже, в 2019–2020 роках відповідними міністерствами як головними розпорядниками бюджетних коштів за бюджетною програмою за КПКВК 1801170/3801170 **не забезпечено належного виконання вимог пункту 7 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України**, згідно з яким головний розпорядник бюджетних коштів здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

2.3. Стан планування та використання коштів державного бюджету за окремими напрямами КПКВК 3801320 у 2020 році

ДП «Національна опера України» у 2020 році було одним з одержувачів коштів загального фонду державного бюджету за двома напрямами бюджетної програми за КПКВК 3801320.

МКІП із загального фонду державного бюджету виділено кошти згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 № 592 «Про виділення коштів для здійснення деяких заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі – Постанова № 592).

Паспортом бюджетної програми за КПКВК 3801320 (із змінами, внесеними наказом МКІП від 23.12.2020 № 2421) затверджено обсяг видатків МКІП у сумі 777 778,0 тис. гривень.

Метою бюджетної програми визначено підтримку функціонування сфери культури, туризму та креативних індустрій під час обмежувальних заходів,

пов'язаних із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Кошти державного бюджету за КПКВК 3801320 використовувались згідно з Порядком використання коштів, виділених для здійснення деяких заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, затвердженим Постановою № 592 (далі – Порядок № 592).

МКІП наказом від 21.08.2020 № 2063 відповідно до Порядку № 592 затверджено:

Перелік підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МКІП, які отримують бюджетні кошти, передбачені для закупівлі засобів індивідуального захисту та гігієни;

Перелік закладів культури, які отримують бюджетні кошти, передбачені на покриття витрат, пов'язаних з втратою доходів та власних надходжень у зв'язку з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Серед одержувачів бюджетних коштів у цих переліках під № 13 і № 6 відповідно зазначено ДП «Національна опера України».

ДП «Національна опера України» на запит МКІП від 27.05.2020 № 6809/20.1 визначено потребу¹⁶ у видатках за КПКВК 3801320 на загальну суму 11 606,6 тис. грн, з яких 10 158,6 тис. грн на оплату комунальних послуг (7 974,4 тис. грн), послуг з охорони (2 047,4 тис. грн) та пожежну безпеку (104,6 тис. грн), а також 1 448,0 тис. грн на засоби, необхідні в умовах пандемії та націлені на боротьбу з COVID-19.

План використання бюджетних коштів на 2020 рік ДП «Національна опера України» затверджений генеральним директором-художнім керівником Чуприною П. Я. та 30.09.2020 погоджений заступником Міністра культури та інформаційної політики України Петасюк Л. В.

Обсяг поточних видатків загального фонду ДП «Національна опера України» за КПКВК 3801320 затверджено в сумі 11 494,7 тис. грн (або 99 відс. визначеної потреби), що становить 1,5 відс. загального обсягу затверджених видатків МКІП за КПКВК 3801320¹⁷.

З метою ефективного використання коштів, ДП «Національна опера України» листом від 09.12.2020 № 458/1 надало МКІП розрахунок щодо зменшення обсягу затверджених видатків на оплату комунальних послуг до 5 325,3 тис. грн (або на 2 649,1 тис. грн) та оплату послуг з охорони до 2 015,1 тис. грн (або на 32,3 тис. гривень). Зменшення видатків на комунальні послуги та послуги охорони пояснено здійсненням Театром власними коштами оплати за спожиті послуги до жовтня 2020 року з метою уникнення кредиторської заборгованості, оскільки асигнування за КПКВК 3801320 відкрито фактично лише в жовтні.

ДП «Національна опера України» на 2020 рік довідкою про зміни до

¹⁶ Надіслано листом ДП «Національна опера України» від 29.05.2020 № 187.

¹⁷ 777 778,0 тис. гривень.

плану використання від 31.12.2020 № 303 зменшені видатки за КПКВК 3801320 на 5 237,5 тис. гривень.

Таким чином, Театру затверджено з урахуванням змін видатків за КПКВК 3801320 в сумі 6 137,2 тис. грн, що становило 0,8 відс. загального обсягу затверджених за цією бюджетною програмою видатків¹⁸ МКІП.

Касові видатки ДП «Національна опера України» за КПКВК 3801320 становили 5 193,7 тис. грн (або 84,6 відсотка).

Крім того, придбані у IV кварталі 2020 року засоби захисту від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в повному обсязі не були використані у вказаному бюджетному році. Так, станом на 01.07.2022 обліковуються у залишку в матеріально-відповідальних осіб придбані засоби гігієни загальною вартістю **410,6 тис. грн** в загальній кількості 26 785 шт. (у т. ч. маски – 25 549 шт., рушники паперові – 954 шт. та інше), що свідчить про завищення потреби та є **неекономним витрачанням бюджетних коштів**.

Отже, в 2020 році МКІП як головним розпорядником бюджетних коштів за КПКВК 3801320 **не забезпечено належного виконання вимог пункту 7 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України**, згідно з яким головний розпорядник бюджетних коштів здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

2.4. Стан планування та використання коштів державного бюджету за КПКВК 3801340 у 2021 році

Підставою реалізації цієї бюджетної програми був Указ Президента України від 18.08.2020 № 329/2020 «Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму» (із змінами, внесеними Указом Президента України від 09.04.2021 № 153/2021).

Законом України від 15.12.2020 № 1082 «Про Державний бюджет України на 2021 рік» у редакції Закону України від 15.07.2021 № 1690 «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» (далі – Закон № 1082) МКІП затверджено бюджетні призначення за КПКВК 3801340 в загальному обсязі 1 300 000,0 тис. грн, у т. ч. за загальним фондом – 600 000,0 тис. грн (видатки розвитку), спеціальним – 700 000,0 тис. гривень.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.09.2021 № 1182-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству культури та інформаційної політики України на 2021 рік» здійснено перерозподіл видатків у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених МКІП на 2021 рік у загальному

¹⁸ 777 778,0 тис. гривень.

фонді державного бюджету, зокрема шляхом зменшення обсягу видатків розвитку за КПКВК 3801340 на 151 624,2 тис. гривень.

За КПКВК 3801340 кошти державного бюджету повинні використовуватися згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству культури та інформаційної політики для розвитку закладів загальнодержавного значення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.2021 № 473 (далі – Порядок № 473).

Паспорт бюджетної програми за КПКВК 3801340 затверджений наказом МКІП від 22.06.2021 № 442 та погоджений Міністерством фінансів України (аркуш погодження 18.06.2021 № 07030-10-5/19475). Зміни до паспорта бюджетної програми затверджені наказом МКІП від 30.12.2021 № 1034 та погоджені Міністерством фінансів України. Паспортом передбачалося використання бюджетних коштів в обсязі 1 148 375,5 тис. грн за двома напрямками, визначеними у пункті 3 Порядку № 473:

1) реалізація проєктів робіт з реставрації, консервації, ремонту на пам'ятках культурної спадщини державної форми власності, у тому числі замках, інших фортифікаційних оборонних, палацово-паркових комплексах, з реконструкції, капітального ремонту, будівництва, благоустрою об'єктів культурного призначення державної форми власності, які будуть реалізовані в рамках програми «Велике будівництво», розроблення відповідної проєктної документації із кошторисом видатків (далі – напрям «Велике будівництво») – 848 375,8 тис. грн, у т. ч. за загальним фондом – 348 375,8 тис. грн та спеціальним – 500 000,0 тис. грн;

2) здійснення заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів, що належать до сфери управління МКІП, – 300 000,0 тис. грн, у т. ч. за загальним фондом – 100 000 тис. грн та спеціальним – 200 000,0 тис. гривень.

ДП «Національна опера України» фактично не брало участі у відборі проєктів робіт, які передбачалося реалізувати за напрямом «Велике будівництво».

Як засвідчив аудит, оголошення про початок відбору проєктів на офіційному сайті МКІП були оприлюднені, починаючи з травня 2021 року, 18.05.2021, 17.09.2021, 27.09.2021, 28.10.2021, 03.12.2021 та 24.12.2021.

Водночас ДП «Національна опера України» за відсутності на офіційному сайті МКІП оголошення про початок відбору проєктів за напрямом «Велике будівництво», листом від 19.03.2021 № 120 (вх. МКІП № 8402/20.1-21 від 22.03.2021) надіслало до Міністерства заявку на участь у відборі – проєкт «Капітальний ремонт та технічне переоснащення інженерного обладнання підземних споруд Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка» по вул. Володимирська, 50, в Шевченківському районі м. Києва», яку було розміщено на офіційному сайті МКІП.

До заяви додано копію охоронного договору на пам'ятку культурної спадщини, інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, стратегію розвитку пам'ятки культурної спадщини в результаті реалізації проєкту.

Загальна вартість проєкту визначена в обсязі 133 042 280,0 грн, очікуваний обсяг фінансування проєкту, у т. ч. на розробку науково-проєктної

документації – 85 609 348,0 грн, джерело фінансування – державний бюджет; етапи реалізації проєкту – до 31.12.2022.

Оскільки ДП «Національна опера України» подано заявку до розміщення на сайті МКІП оголошення про початок подання проєктів для відбору, **створена Міністерством організаційна група цю заявку не розглядала. Як наслідок, цей проєкт не брав участі у відборі.**

Водночас МКІП, яке згідно з пунктом 2 Порядку відбору проєктів, які будуть реалізовані в рамках програми «Велике будівництво», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1214 (далі – Порядок № 1214), було ініціатором проєкту та органом виконавчої влади, до сфери управління якого віднесено цю пам'ятку культурної спадщини (будівлю ДП «Національна опера України»), та пунктом 3 Порядку № 1214 – організатором відбору, з урахуванням визначеної потреби та звернення Театру про виділення коштів за КПКВК 3801340 на 2021 рік, **не сприяло тому, щоб проєкт «Капітальний ремонт та технічне переоснащення інженерного обладнання підземних споруд Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка» по вул. Володимирська, 50, в Шевченківському районі м. Києва», маючи розроблену проєктну документацію, в обов'язковому порядку брав участь у конкурсі та був допущений до участі у відборі згідно з Порядком № 1214, отримав можливість бути включеним до переліку об'єктів за КПКВК 3801340, щоб отримати видатки бюджету в межах програми «Велике будівництво».**

Отже, внаслідок неухвалення своєчасних ефективних управлінських рішень головним розпорядником та одержувачем бюджетних коштів за КПКВК 3801340, не були залучені кошти державного бюджету для проведення ремонтних робіт підземних споруд будівлі ДП «Національна опера України» – пам'ятки архітектури, що знаходяться в аварійному стані, з одночасною заміною придбаного у 2018 році за кошти державного бюджету (КПКВК 1801170) обладнання на загальну суму понад 38 млн гривень.

Непроведення реставраційних робіт призводить до подальшої руйнації історичної будівлі ДП «Національна опера України», а невстановлення протягом тривалого часу придбаного обладнання створює ризики втрати його технічних характеристик і придатності до використання та засвідчує нерезультативне використання бюджетних коштів у сумі 38 млн гривень.

ДП «Національна опера України» визначено у 2021 році за КПКВК 3801340 одержувачем коштів загального фонду державного бюджету за другим напрямом, визначеним у пункті 3 Порядку № 473: здійснення заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів, що належать до сфери управління МКІП.

У вересні 2021 року Театром подано заявку¹⁹ до МКІП, в якій визначено потребу в обсязі 12 012,0 тис. грн, у т. ч. на:

коригування № 2 стадії «П» та стадії «Р» проєкту «Капітальний ремонт та технічне переоснащення інженерного обладнання підземних споруд Національного академічного театру опери та балету України

¹⁹ Лист ДП «Національна опера України» від 29.09.2021 № 400.

імені Т. Г. Шевченка по вул. Володимирська, 50, у Шевченківському районі м. Києва» (коригування), вартість проєктування, яке буде виконано у 2021 році, – 3 500,0 тис. гривень;

виконання частини робіт за проєктом «Ремонтно-реставраційні роботи на фасадах та покрівлі ДП «Національна опера України» – часткове виконання комплексу ремонтно-реставраційних робіт загальнобудівельного характеру, вартість частини робіт, які можна виконати у 2021 році, – 6 500,0 тис. грн;

часткове виконання робіт з розділу «Архітектурно-декоративне освітлення», вартість частини робіт, які можна виконати у 2021 році, – 2 012,0 тис. гривень.

При цьому детальні розрахунки **не подавались**.

Згідно із Переліком робіт і заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів, що належать до сфери управління МКІП, на 2021 рік, затвердженим наказом МКІП від 21.05.2021 № 353 (в редакції наказу від 21.10.2021 № 816) (далі – Перелік № 353), визначено об'єкти, на яких будуть провадитися відповідні роботи або заходи, серед яких під номером 1 міститься проєкт Театру «Ремонтно-реставраційні роботи на фасадах та покрівлі ДП «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка» по вул. Володимирська, 50, у Шевченківському районі м. Києва». Видатки визначені в сумі 5 683,3 тис. грн (скоригована). Детальних розрахунків на зменшену суму МКІП також **не має**.

Отже, Міністерством включено до переліку об'єкт ДП «Національна опера України» **без підтвердження розрахунками** заявленої суми.

Аудитом у ДП «Національна опера України» встановлено, що як розрахунок до плану використання коштів надано розшифровку ремонтно-реставраційних робіт на фасадах та покрівлі ДП «Національна опера України» по вул. Володимирська, 50, відповідно до якої загальну потребу розподілено за напрямками використання коштів: на будівельні роботи – 5 530,0 тис. грн; служба замовника – 138,3 тис. грн; авторський нагляд – 11,6 тис. грн та науковий супровід – 3,5 тис. гривень. Таким чином, Театр розрахунку на здійснення будівельних робіт за кожним зазначеним у розшифровці напрямом використання коштів на загальну суму 5 683,3 тис. грн також не має.

МКІП затверджено план асигнувань на загальну суму 5 683,3 тис. грн, відповідно до якого кошти мали бути виділені у червні 2021 року – на 4 місяці раніше, ніж затверджено цей план та план використання бюджетних коштів ДП «Національна опера України».

ДП «Національна опера України» листом від 18.11.2021 № 483 звернулося до МКІП з проханням не здійснювати відкриття бюджетних асигнувань у 2021 році за КПКВК 3801340 на суму 5 683,3 тис. грн, оскільки торги на проведення ремонтних робіт не відбулися, часу на повторне проведення процедури закупівлі у 2021 році не вистачає, а отже, використати кошти буде неможливо.

Довідково: ДП «Національна опера України» до плану закупівель на 2021 рік були включені відкриті торги в жовтні 2021 року, загальна вартість будівельних робіт визначена в обсязі 97 342,2 тис. грн, з яких у 2021 році передбачалося провести частину ремонтних робіт, обсяг фінансування на які у 2021 році становив 5 683,3 тис. грн за КПКВК 3801340. Через невідповідність вимогам тендерної документації, пропозиції усіх учасників були відхилені.

Відповідно до наданого до аудиту пояснення передбачалось: «Часткове виконання робіт за п.п. 172-249 розділу 4, п.п. 269-273 розділу 6, п. п. 250-268 розділу 5 відповідно до локального кошторису 2-1-1 Тому 4 Проектно-кошторисної документації: реставрація пошкоджених плоских поверхонь каменю цементною мастикою; очищення вручну гладких та профільованих поверхонь фасадів; укріплення розширеної цегельної кладки шляхом ін'єктування сполучними розчинами гідравлічним ін'єктором; шпаклювання (вирівнювання) цегляних стін фасадів та архітектурного декору; фарбування поверхонь фасаду, часткова заміна вікон, реставрація дверей; реставрація металевих декоративних огорож та елементів декору на даху – 3 530 тис. гривень. Всього будівельні роботи 5 530,0 тис. грн. Далі, відповідно до зведеного кошторису в процентному відношенні були вираховані суми на обов'язкові витрати не будівельного характеру, а саме: будівельні роботи – 5 530,0 тис. грн, служба замовника – 138,25 тис. грн. – 2,5 відс. від вартості будівельних робіт, авторський нагляд – 11,55 тис. грн – 0,21% від вартості будівельних робіт, науковий супровід – 3,5 тис. грн. – 0,063 відс. від вартості будівельних робіт. ВСЬОГО: 5 683,3 тис. гривень».

Через місяць ДП «Національна опера України» надіслано до МКІП другу заявку²⁰ на виділення бюджетних коштів для здійснення заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів, що належать до сфери управління МКІП. Відповідно до цієї заявки обсяг коштів визначено в сумі 3 009,4 тис. гривень. Кошти передбачалося використати на придбання 3 од. музичних інструментів загальною вартістю 851,9 тис. грн; 7 од. декорацій загальною вартістю 1 154,0 тис. грн; 192 од. пуантів «Gaynor Minder» загальною вартістю 821,8 тис. грн; 6 од. прожекторів загальною вартістю 181,7 тис. гривень. Одночасно зазначено про проведення закупівлі цих предметів довгострокового користування, оскільки придбання їх у 2021 році передбачалося здійснюватися за власні кошти підприємства.

МКІП враховано заявку Театру та в Переліку № 353 для ДП «Національна опера України» передбачено під номером 49 видатки на придбання обладнання та предметів довгострокового користування (музичних інструментів, декорацій, прожекторів, пуантів) в сумі 3 009,4 тис. грн за КЕКВ 3110.

Довідкою про зміни до річного розпису бюджету на 2021 рік від 16.12.2021 № 20.5-1135 (далі – Довідка № 20.5-1135) ДП «Національна опера України» збільшені видатки на суму 3 009,4 тис. грн на підставі наказу МКІП від 15.12.2021 № 989.

План використання бюджетних коштів на 2021 рік ДП «Національна опера України» за КПКВК 3801340 за КЕКВ 3210 затверджено 20.12.2021 та погоджено МКІП. Обсяг видатків загального фонду для Театру становив 8 692,7 тис. грн, з яких 3 009,4 тис. грн – на придбання обладнання і предметів довгострокового користування, 5 683,3 тис. грн – на реставрацію пам'яток культури, історії та архітектури. При цьому у МКІП (головного розпорядника бюджетних коштів) було звернення ДП «Національна опера України» (одержувача бюджетних коштів) про невідкриття бюджетних асигнувань у сумі 5 683,3 тис. гривень.

Одночасно Довідкою № 20.5-1135 внесено зміни до Плану асигнувань ДП «Національна опера України», видатки на червень 2021 року збільшено на 3 009,4 тис. гривень.

²⁰ Лист від 08.12.2021 № 521, вх. № 36383/20.1-21 МКІП від 08.12.2021.

На письмовий запит щодо причин неврахування звернення одержувача бюджетних коштів про зменшення бюджетних асигнувань, директором департаменту фінансів МКІП повідомлено: Порядком № 473 передбачено, що бюджетні кошти, які спрямовуються на здійснення заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів, використовуються згідно з переліком робіт і заходів із зазначенням закладів, затвердженим відповідним наказом МКІП.

На виконання пункту 30 Порядку № 1214 Театром листом від 05.01.2022 № 05 до МКІП надіслано Звіт ДП «Національний опера України» про стан виконання робіт/реалізації заходів та використання бюджетних коштів станом на 01.01.2022. Відповідно до цього Звіту придбано обладнання і предмети довгострокового користування (4 позиції) на загальну суму 3 009,4 тис. грн; ремонтно-реставраційні роботи на фасадах та покрівлі ДП «Національна опера України», на які затверджені кошти державного бюджету в сумі **5 683,3 тис. грн**, не проведені, оскільки торги не відбулися.

Внаслідок неврахування головним розпорядником бюджетних коштів за КПКВК 3801340 (МКІП) повідомлення одержувача бюджетних коштів (ДП «Національна опера України») щодо необхідності зменшити бюджетні асигнування загального фонду державного бюджету, бюджетні асигнування за КПКВК 3801340 **в обсязі 5 683,3 тис. грн залишилися на кінець бюджетного року невикористаними.**

Згідно з підпунктом 8 пункту 5 розділу I Інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 14.12.2001 № 574, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 03.01.2002 за № 3/6291, відповідальний виконавець здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів у бюджетному процесі.

Отже, в 2021 році МКІП як головним розпорядником бюджетних коштів за КПКВК 3801340 не забезпечено належного виконання вимог пункту 7 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України, згідно з яким головний розпорядник бюджетних коштів здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

Як наслідок, мети, затвердженої паспортом бюджетної програми за КПКВК 3801340, не досягнуто, оскільки не виконано заходу, спрямованого на збереження культурної спадщини. Завдання бюджетної програми щодо проведення капітального ремонту будівлі Театру (підземних споруд), яка є пам'яткою історії і архітектури місцевого значення, не виконано.

Натомість видатки державного бюджету за КПКВК 3801340 в сумі 3 009,4 тис. грн спрямовано лише на придбання музичних інструментів та

взуття, які першочерговою потребою ДП «Національна опера України» не визначалися, а планувалося придбати за кошти державного підприємства.

3. АНАЛІЗ СКЛАДАННЯ І ВИКОНАННЯ ФІНАНСОВИХ ПЛАНІВ ТА СТРАТЕГІЧНИХ ПЛАНІВ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ УКРАЇНИ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА» НА 2019-2022 РОКИ

Складання фінансових планів ДП «Національна опера України» на 2019–2021 роки та звітів про їх виконання регламентувалося Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженим наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205, (далі – Порядок № 205), на 2022 рік – Порядком № 205 у редакції наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22.01.2021 № 122.

Аналізом фінансових планів на 2019–2022 рр. встановлено, що ДП «Національна опера України» на затвердження до відповідних міністерств планові показники у деяких випадках подавалися на нижчому рівні, ніж досягнуті у минулих роках.

Затверджені планові та фактичні показники ДП «Національна опера України» за 2019–2021 роки наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Стан виконання фінансових показників ДП «Національна опера України»

Показник	2019 р.			2020 р.			2021 р.			I півріччя 2022 р.		
	план	факт	відс.	план	факт	відс.	план	факт	відс.	план	факт	відс.
Фінансовий результат від операційної діяльності	-6 675	-8 034	120,3	-1 444	-18 751	1298,5	-5 593	-3 320	59,4	-1 738	-1 515	87,2
Фінансовий результат до оподаткування	0	0	0	0	0	0	120	120	100	12	28	233,3
Чистий фінансовий результат	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	35 163	44 572	126,8	32 323	22061	68,3	40 548	45 869	113,1	23098	21364	92,5

Аналіз даних таблиці 3 свідчить, що на 2019 рік затверджено плановий розмір чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування фактично досягнутого показника у 2018 році (43 872, тис. грн). Зазначене обумовило перевиконання цього показника на 26,8 відсотка.

Водночас окремі фінансові показники діяльності ДП «Національна опера України» фактично зменшились порівняно з минулим роком.

Так, у 2020 році фактичний показник «Фінансовий результат від операційної діяльності» зменшився на 10 717,0 тис. грн порівняно з 2019 роком та в 13 разів – порівняно із запланованим. Отриманий «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» у 2020 році зменшився на 22 511,0 тис. грн порівняно з 2019 роком та на 31,7 відс. – порівняно із запланованим.

У 2021 році фактичний показник «Фінансовий результат від операційної діяльності» збільшився на 15 431,0 тис. грн порівняно з 2020 роком та на 68,5 відс. – порівняно із запланованим. Отриманий «Чистий дохід від реалізації

продукції (товарів, робіт, послуг)» у 2021 році збільшився на 22 511,0 тис. грн порівняно із 2020 роком та на 13,1 відс. – порівняно з запланованим.

За I півріччя 2022 року отримано чистого доходу від реалізації продукції на 1 734 тис. грн менше від запланованого.

У 2020 році показник «Інші операційні витрати» ДП «Національна опера України» збільшився у 6 разів порівняно із запланованим²¹ та становив 24 195,0 тис. гривень. Збільшення інших операційних витрат відбулося, переважно, внаслідок списання заборгованості ПАТ «Київська Русь» в сумі 20 011,0 тис. гривень. **Різне зростання інших операційних витрат призвело до зниження фінансового результату Театру.**

Аудитом встановлено, що в залишку станом на 01.01.2019 та 01.01.2020 за дебетом субрахунка 311 «Поточні рахунки в національній валюті» обліковувались кошти, які надійшли від здійснення гастролей на рахунки²² ДП «Національна опера України», відкриті в ПАТ «Банк «Київська Русь» у минулих (до 2019 року) періодах, у сумі 20 011,0 тис. гривень.

На підставі постанови Правління Національного банку України від 19.03.2015 № 190 «Про віднесення Публічного акціонерного товариства «Банк «Київська Русь» до категорії неплатоспроможних», Виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб було прийнято рішення від 19.03.2015 «Про запровадження тимчасової адміністрації у ПАТ «Банк «Київська Русь», згідно з яким з 20.03.2015 у Публічному акціонерному товаристві «Банк «Київська Русь» почала діяти тимчасова адміністрація.

Враховуючи зазначені обставини, ДП «Національна опера України» заявило свої кредиторські вимоги до ПАТ «Банк «Київська Русь».

Відповідно до затвердженого дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб реєстру акцептованих вимог кредиторів ПАТ «Банк «Київська Русь» вимоги Театру акцептовані в сумі 20 082 тис. грн та включені до 7 черги задоволення вимог кредиторів.

Згідно із наказом ДП «Національна опера України» від 19.10.2020 №100/1 «Про списання заборгованості» та бухгалтерською довідкою від 19.10.2020 № 175, бухгалтерськими записами дебет аналітичного рахунка 3771 субрахунка 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» – кредит субрахунка 311 «Поточні рахунки в національній валюті» та дебет субрахунка 944 «Сумнівні та безнадійні борги» – кредит аналітичного рахунка 3771 субрахунка 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», заборгованість ПАТ «Банк «Київська Русь» у сумі 20 011,0 тис. грн списано з балансу Театру.

Рішення про списання дебіторської заборгованості, строк позовної давності якої минув, як безнадійної, керівництвом ДП «Національна опера України» було прийнято після отримання рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 25.05.2020 № 826/14842/16 (далі – рішення № 26/14842/16) та постанови Шостого апеляційного адміністративного суду міста Києва від 19.10.2020 у справі № 826/14842/16 (далі – постанова № 826/14842/16), якими відмовлено в задоволенні позову ДП «Національна

²¹ Відповідно до фінансового плану 924,0 тис. гривень.

²² Номери банківських рахунків 26008137202003, 26009137202002 і 26000137202001.

опера України» до Національного банку України (далі – НБУ) та, відповідно, залишено апеляційну скаргу без задоволення.

Згідно з рішенням № 26/14842/16 та постановою № 826/14842/16 ДП «Національна опера України» та ще 3 позивачі – фізичні особи просили «визнати відсутність повноважень у НБУ на здійснення процесу очищення банківської системи протягом 2014–2016 років та зобов'язати НБУ у межах своїх повноважень вчинити дії по відновленню стабільності банківської системи, втраченої внаслідок очищення банківської системи, з метою захисту вкладників, інших кредиторів банків та їх власників».

Незважаючи на те, що на сьогодні ПАТ «Банк «Київська Русь» знаходиться в режимі ліквідації²³, а рішення № 26/14842/16 та постанова № 826/14842/16 не впливають на триваючу процедуру задоволення вимог кредиторів цього банку, керівництво Театру прийняло рішення списати заборгованість ПАТ «Банк «Київська Русь».

Заборгованість ПАТ «Банк «Київська Русь» у сумі 20 011,0 тис. грн в бухгалтерському обліку ДП «Національна опера України» відображена на позабалансовому рахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість».

Встановлено, що зведені основні фінансові показники підприємств сфери управління МКІП на 2020 та 2021 роки до Міністерства фінансів України не надсилались (до 15 липня року, що передуює плановому), що є порушенням пункту 5 Порядку № 205.

Згідно зі статтею 6 Закону № 185 уповноважені органи управління, зокрема:

затверджують стратегічні плани розвитку державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, управління корпоративними правами або контроль за діяльністю яких вони здійснюють, та здійснюють контроль за їх виконанням;

затверджують річні фінансові та інвестиційні плани, а також інвестиційні плани на середньострокову перспективу (3–5 років) державних підприємств і господарських структур, що належать до сфери їх управління, та здійснюють контроль за їх виконанням у встановленому порядку.

Встановлено, що ДП «Національна опера України» на 2019–2022 роки складено середньо- та довгострокові стратегічні плани розвитку, підписані генеральним директором Театру Чуприною П. Я., та направлено до МКІП (Мінкультури, МКМС)²⁴. Водночас у порушення вимог статті 6 Закону № 185 стратегічні плани ДП «Національна опера України» МКІП (Мінкультури, МКМС) як уповноваженим органом управління не затверджувалися. Аргументованих пояснень щодо причин незатвердження стратегічних планів у МКІП не надано.

Отже, в періоді, охопленому аудитом, МКІП (Мінкультури, МКМС) як уповноваженим органом управління не забезпечено затвердження

²³ Дані сайту <https://bank.gov.ua/ua/supervision/institutions/24214088>

²⁴ На 2018–2021 рр. – листом від 28.04.2018 № 345/1; на 2020–2029 рр. – листом від 30.04.2020 № 143/1, на 2021–2030 рр. – листом від 27.04.2021 № 176.

стратегічних планів розвитку та дієвого контролю за результативними показниками фінансово-господарської діяльності ДП «Національна опера України». Дебіторську заборгованість у сумі 20 011,0 тис. грн списано до завершення ліквідації ПАТ «Банк «Київська Русь» як юридичної особи.

4. ОЦІНКА СТАНУ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ГОЛОВНОГО РОЗПОРЯДНИКА БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ, КОНТРОЛЮ ЗА ЕФЕКТИВНИМ ВИКОРИСТАННЯМ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

4.1. Стан внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту головного розпорядника бюджетних коштів за використанням коштів фінансової підтримки державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету імені Т. Г. Шевченка»

Як вже зазначалося у Звіті, законами про державний бюджет на 2019–2022 роки відповідні міністерства визначались головними розпорядниками коштів державного бюджету за низкою бюджетних програм, зокрема за КПКВК 1801110 і 1801170 – у 2019 році; КПКВК 3801110, 3801170, 3801320 – у 2020 році, КПКВК 3801110 та 3801340 – у 2021 році та КПКВК 3801110 – у I півріччі 2022 року.

Згідно з пунктом 9 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України головний розпорядник бюджетних коштів здійснює контроль за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів і витрачанням ними бюджетних коштів.

Відповідно до абзацу першого частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Довідково. Відповідно до статті 111 Бюджетного кодексу України наказом Мініфіну від 14.09.2012 № 995 (із змінами) затверджено Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах (далі – Методичні рекомендації) та рекомендовано розпорядникам бюджетних коштів керуватися Методичними рекомендаціями при організації внутрішнього контролю.

Основні засади здійснення внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та порядок утворення підрозділів внутрішнього аудиту визначаються Кабінетом Міністрів України.

Довідково: Постановами Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» затверджено Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту (далі – Постанова № 1001, Порядок № 1001 відповідно), від 12.12.2018 № 1062 – Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів (далі – Постанова № 1062, Основні засади відповідно).

Аудитом встановлено, що відповідно до статті 26 Бюджетного кодексу України, Методичних рекомендацій МКІП наказом від 03.04.2020 № 1644 (далі – Наказ № 1644) затверджено Інструкцію з організації внутрішнього

контролю в Міністерстві культури та інформаційної політики України (далі – Інструкція).

Пунктом 1.1 Інструкції передбачено, що вона базується на системі формалізованих та задокументованих правил і контрольних процедур, чіткому визначенні і закріпленні повноважень та відповідальності, контрольних повноважень, які визначаються положеннями про структурні підрозділи МКІП, посадовими інструкціями працівників Міністерства.

Водночас у Наказі № 1644 та Інструкції не визначено структурних підрозділів та посадових осіб, відповідальних за своєчасність підготовки, складання та подання документів з організації внутрішнього контролю, що створює певні ризики. Відповідальність за виконання на посадову особу Міністерства Наказом № 1644 не покладено.

Невизначення у Наказі № 1644 структурних підрозділів та/або посадових осіб, відповідальних за своєчасність підготовки, складання та подання документів з організації внутрішнього контролю, унеможлиблює ефективну організацію на рівні Міністерства системи внутрішнього контролю та призводить до неналежного виконання МКІП окремих завдань і повноважень, зокрема, щодо управління державним майном, яке знаходиться у сфері управління МКІП, в т. ч. об'єктами державної власності у театральній сфері.

Крім того, згідно з підпунктами 4.10, 6.4, 6.5 Інструкції на підрозділ внутрішнього аудиту покладено функції внутрішнього контролю. Зазначене суперечить одному із головних базових принципів внутрішнього контролю, який полягає у чіткому розмежуванні внутрішнього аудиту і внутрішнього контролю (абзац сьомий пункту 3 Основних засад, пункт 4 Стандарту 2 «Незалежність і об'єктивність» Стандартів внутрішнього аудиту, затверджених наказом Мінфіну від 04.10.2011 № 1247, зареєстрованим в Мін'юсті 20.10.2011 за № 1219/19957, та підпункт 1.3.3 Положення про управління внутрішнього аудиту Міністерства культури та інформаційної політики України, затвердженого наказом МКІП від 07.05.2020 № 1720).

Пунктом 10 Основних засад визначено, що головні розпорядники коштів державного бюджету, починаючи з 2020 року до 1 лютого, подають Міністерству фінансів України звіт про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю за формою, встановленою Мінфіном.

Аудитом встановлено, що звіт про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю в МКІП за 2020 рік (без підписів посадових осіб Міністерства) надіслано до Мінфіну листом від 15.02.2021 № 1554/31 на 15 днів пізніше визначеного терміну.

Згідно із цим звітом у Міністерстві у 2020 році оцінка результативності системи внутрішнього контролю не здійснювалася, відхилення, недоліки у системі внутрішнього контролю не виявлялися та керівництво установи не інформувалося, як наслідок, управлінські рішення для усунення відхилень та недоліків не приймалися.

Звіт про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю в МКІП за 2021 рік надіслано до Мінфіну листом від 18.02.2022 № 1779/20.4 на 18 днів пізніше визначеного терміну.

Згідно з пунктом 1.6 розділу I Методичних рекомендацій організація та здійснення внутрішнього контролю в установі відбувається, зокрема, шляхом оцінки функціонування системи внутрішнього контролю підрозділом внутрішнього аудиту в межах повноважень, визначених законодавством, з наданням керівникові установи об'єктивних і незалежних висновків щодо її удосконалення.

Встановлено, що у 2020–2021 роках такої оцінки управлінням (відділом) внутрішнього аудиту не здійснювалося, керівникові установи об'єктивних і незалежних висновків щодо шляхів удосконалення цієї системи не надавалося.

Не здійснювалася в МКІП також оцінка та не визначалися способи реагування на ризики. Як наслідок, ефективних управлінських дій для впливу на ризики з метою досягнення мети та стратегічних цілей установи не вживалося.

Таким чином, Міністр не отримував об'єктивних і незалежних висновків щодо стану внутрішнього контролю на рівні МКІП для прийняття відповідних управлінських рішень, що створювало ризики невиконання Міністерством повноважень, зокрема, у театральній сфері.

Відповідно до пункту 3 Постанови № 1062 керівників головних розпорядників коштів державного бюджету зобов'язано забезпечити у двомісячний строк підписання декларацій внутрішнього аудиту, а у разі утворення аудиторських комітетів, поінформувати Мінфін у місячний строк після їх утворення з приведенням у двомісячний строк власних нормативно-правових актів у відповідність з цією постановою.

Як засвідчив аудит, у 2020 році підрозділом внутрішнього аудиту в особі начальника управління внутрішнього аудиту Євтушевської О. А. та Міністром Ткаченком О. В. було підписано декларацію внутрішнього аудиту МКІП від 12.06.2020.

У 2021 році внесено зміни до штатного розпису Міністерства, управління внутрішнього аудиту перетворено у відділ внутрішнього аудиту. Крім того, Євтушевську О. А. звільнено з посади начальника управління внутрішнього аудиту.

На час проведення Рахунковою палатою аудиту у відділі внутрішнього аудиту Міністерства при штатній чисельності 7 одиниць фактично працювало 4 особи. Це не дає змоги забезпечити виконання функцій, покладених законодавством на підрозділ внутрішнього аудиту, а також свідчить про формування у 2021–2022 роках штату підрозділу внутрішнього аудиту з недотриманням вимог пункту 3 Порядку № 1001: чисельність працівників відповідних підрозділів внутрішнього аудиту має визначатися з урахуванням, зокрема, кількості та обсягів фінансування бюджетних програм, які виконуються розпорядниками бюджетних коштів відповідно до покладених на них функцій, та кількості об'єктів, щодо яких державним органом виконуються функції управління об'єктами державної власності (у 2022 році загалом за Міністерством обліковується 68 таких об'єктів, з них 7 національних театрів, у т. ч. ДП «Національна опера України»).

Операційним планом діяльності з внутрішнього аудиту МКІП на 2021 рік було передбачено здійснення 6 внутрішніх аудитів, фактично проведено 2, на

2022 рік – 1 у I півріччі, але станом на 01.07.2022 внутрішнього аудиту не проведено.

Стратегічний план діяльності з внутрішнього аудиту МКІП на 2020–2022 роки затверджений т. в. о. Міністра С. Фоменко 26.05.2020. Розділом II цього плану передбачено перегляд (актуалізацію) його положень раз на рік з урахуванням змін у стратегічних цілях/пріоритетах діяльності МКІП та результатів щорічної оцінки ризиків, проведеної управлінням внутрішнього аудиту.

Стратегічний план переглядався, його відповідні положення узгоджувалися з назвою структурного підрозділу, фактичною чисельністю працівників підрозділу (людинодні) та здійснювались ідентифікація і актуалізація ризиків у діяльності Міністерства та сфері його управління (враховуючи зовнішні ризики), їх оцінка, а також перегляд завдань та видів іншої діяльності з внутрішнього аудиту.

Встановлено, що внутрішні аудити щодо використання коштів державного бюджету ДП «Національна опера України» у 2019–2022 роках не здійснювались.

Контролюючими органами перевірки та ревізії фінансово-господарської діяльності у 2019–2021 рр. та I півріччі 2022 року також не проводились.

Довідково: Державною аудиторською службою України розпочато державний фінансовий аудит діяльності ДП «Національна опера України» у 2020 році, але через об'єктивні причини не було проведено, про що складено відповідний акт.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 212-р «Про проведення у 2020 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» (у редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 586-р) (далі – Розпорядження № 212) МКІП проведено огляд витрат державного бюджету у сфері культури в частині фінансової підтримки національних театрів²⁵ з метою підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів, що спрямовуються на фінансову підтримку національних театрів. За результатами огляду витрат державного бюджету, в разі винайдення можливості економії бюджетних коштів, необхідно було підготувати пропозиції щодо перерозподілу таких коштів на інші пріоритети своєї діяльності під час підготовки пропозицій до Бюджетної декларації.

Відповідно до пункту 2 Розпорядження № 212 МКІП мало до 01.03.2021 подати Кабінетові Міністрів України звіт про такий огляд із зазначенням не менше двох варіантів досягнення цілей.

Звіт про огляд витрат бюджету в сфері культури в частині фінансової підтримки національних театрів був розглянутий 07.04.2021 на засіданні Кабінету Міністрів України. Відповідно до витягу з протоколу № 46 засідання Кабінету Міністрів України від 07.04.2021 у пункті 6 (рішення з окремих питань) зазначено про винесення рішення щодо взяття до відома Звіту МКІП про огляд витрат бюджету у сфері культури в частині фінансової підтримки національних театрів.

Водночас визначено необхідність опрацювати Міністерством такі питання:

²⁵ Включаючи ДП «Національна опера України».

удосконалення механізму фінансової підтримки національних театрів, зокрема внесення змін до законодавства, що регулює відносини у сфері культури;

можливості запровадження формули розподілу видатків споживання загального фонду державного бюджету для надання фінансової підтримки національним театрам, що належать до сфери управління МКІП, і проведення аналізу за відповідними прогностичними показниками її впливу на результати діяльності таких театрів.

За результатами опрацювання доручалось подати Кабінетові Міністрів України узгоджені пропозиції (термін подання не визначений).

Відповідно до інформації, наданої керівником експертної групи з питань розвитку мистецтв Директорату культури та мистецтв МКІП, «звіт про проведений огляд видатків загального фонду державного бюджету національним театрам сфери управління МКІП на сьогодні має рекомендаційний характер та розроблені у ньому заходи наразі не виконуються через обставини в Україні. Директоратом продовжується робота над змінами до формули розрахунку обсягу фінансової підтримки національних театрів сфери управління МКІП».

Внаслідок невизначення Кабінетом Міністрів України термінів подання узгоджених пропозицій, МКІП не завершено визначення та впровадження в практику формули розподілу видатків споживання загального фонду державного бюджету для надання фінансової підтримки національним театрам, що належать до сфери управління Міністерства.

Отже, протягом 2019–2021 рр. МКІП (Мінкультури, МКМС) як головним розпорядником коштів державного бюджету не забезпечено належної роботи системи внутрішнього контролю. У I півріччі 2022 року частково вирішені питання організаційного та нормативного забезпечення функціонування системи внутрішнього контролю на рівні Міністерства. Протягом останніх чотирьох років контрольні заходи щодо використання коштів фінансової підтримки ДП «Національна опера України» Міністерством не проводились. Зазначене свідчить про неналежний контроль за діяльністю Театру, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету за КПКВК 3801110 та іншими бюджетними програмами.

4.2. Контроль за ефективним використанням та збереженням об'єктів державної власності державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка»

Згідно з пунктом 4.1 Статуту ДП «Національна опера України» майно Театру є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання.

Відповідно до пункту 3.5 Статуту ДП «Національна опера України» веде самостійний баланс, має основні засоби та оборотні активи.

Розмір статутного капіталу ДП «Національна опера України» згідно із пунктом 5.3 Статуту становить 58 620 351,87 грн (п'ятдесят вісім мільйонів шістсот двадцять тисяч триста п'ятдесят одна гривня 87 копійок), що відповідає

даним бухгалтерського обліку по рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал». Водночас у порушення вимог Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 21.12.1999 за № 893/4186 (далі – Інструкція № 291), **аналітичний облік статутного капіталу в обліку Театру не ведеться**. Даних щодо видів статутного капіталу ДП «Національна опера України» також немає в МКІП, що не дає змоги провести його аналіз.

Аудитом встановлено, що на балансі ДП «Національна опера України» станом на 01.01.2019 обліковувалися основні засоби «Будинки та споруди» залишковою вартістю 58 660,1 тис. грн (первісна вартість – 89 366,1 тис. грн, знос – 30 705,9 тис. грн); на 01.01.2020 – 57 427,9 тис. грн (первісна вартість – 90 534,1 тис. грн, знос – 33 106,1 тис. грн); на 01.01.2021 – 54 408,6 тис. грн (первісна вартість – 89 382,7 тис. грн, знос – 34 974,1 тис. грн); на 01.01.2022, 01.07.2022 – 54 183,1 тис. грн (первісна вартість – 89 757,1 тис. грн, знос – 35 574,1 тис. гривень).

ДП «Національна опера України» надавались до відповідних міністерств відомості про нерухоме державне майно (форма 2б(д)) у 2019–2021 рр. та I півріччі 2022 року.

Відповідно до даних Переліку нерухомого майна, що перебуває на балансі ДП «Національна опера України» (форма 2-б), станом на 01 січня року, наступного за звітним, та щоквартально протягом звітнього року надсилалась до Міністерства відповідно до наказу Фонду державного майна України від 03.02.2006 № 197, зареєстрованого в Мін'юсті 04.04.2006 за № 380/12254, інформація про перебування на балансі 51 одиниці майна, в т. ч. трьох земельних ділянок (по вул. Володимирській, 50, площею 8640,0 кв. м, вул. Кавказькій, 14, – 10102 кв. м та вул. Ямській, 66, – 2941,0 кв. м).

У 2019 році на підставі наказу Мінкультури від 21.11.2019 № 895 Театром безоплатно передано на баланс Національного історико-культурного заповідника «Чигирин», віднесеного до сфери управління Мінкультури, об'єкт державного майна – автомобіль марки VOLKSWAGEN, модель PHAETON, кузов (шасі) VWZZZ 3DZ58001748, реєстраційний номер АА 0069 КМ, рік випуску 2004, інвентарний номер – 2447, первісною вартістю 429758,0 грн, залишкова балансова вартість – 0,0 гривень (акт приймання-передачі основних засобів від 27.11.2019).

Протягом 2019–2021 рр. та I півріччя 2022 року основні засоби (будинки і споруди) ДП «Національна опера України» не списувались та за рахунок бюджетних коштів не придбавались.

Як зазначено в підрозділі 2.4 розділу 2 цього Звіту, через незатвердження видатків розвитку у 2019–2021 роках у будівлі ДП «Національна опера України» по вул. Володимирській, 50 (пам'ятці архітектури місцевого значення) реставраційні та ремонтні роботи не проводились, у тому числі **капітальний ремонт підземних споруд будівлі. Відповідно, закупівля за КПКВК 1801170 у 2018 році обладнання (устаткування) для проєкту «Капітальний ремонт та технічне переоснащення інженерного обладнання**

підземних споруд Національного академічного театру опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка по вул. Володимирській, 50, в Шевченківському районі м. Києва» **загальною вартістю 38 292,2 тис. грн є нерезультативним витрачанням коштів державного бюджету і відволіканням бюджетних коштів.**

Під час проведення аудиту в ДП «Національна опера України» встановлено, що перелік устаткувань включає електронне та електричне обладнання, гарантійний термін якого минув (частини обладнання у 2020 році та решти – в 2021 році).

Отже, у ДП «Національна опера України» **втрачена можливість безкоштовного обслуговування** та ремонту обладнання в разі несправності.

Крім того, **існує ризик непридатності обладнання/устаткування до подальшої експлуатації**, оскільки воно до цього часу запаковане, перевірка робочого стану не проводилась.

Також встановлено, що з часу придбання і до 01.07.2022 Театром за послуги зі зберігання устаткування за рахунок коштів державного підприємства **сплачено 171,3 тис. гривень.** Таким чином, ДП «Національна опера України» понесені додаткові витрати за послуги із зберігання устаткування та, як наслідок, занижений фінансовий результат підприємства.

У зв'язку із закінченням терміну договору відповідального зберігання майна у ТОВ «Холдингова компанія «Енергомонтажвентиляція», 20.07.2022 великогабаритне обладнання перевезено до приміщень ДП «Національна опера України» по вул. Кавказькій, 14, та вул. Ямській, 66, в кількості 53 од. на суму 30 309,1 тис. грн з ПДВ. Частина обладнання, що потребує зберігання в опалювальних приміщеннях, в кількості 392 од. на суму 7 983,1 тис. грн з ПДВ залишається на зберіганні у ТОВ «Холдингова компанія «Енергомонтажвентиляція» за договором від 09.08.2022 № Ю-15/22.

Крім того, станом на 01.07.2022 витрачено коштів державного бюджету на виготовлення проектно-кошторисної документації на здійснення ремонтних робіт підземних споруд будівлі ДП «Національна опера України» по вул. Володимирській, 50, у сумі 1 993 тис. грн, яка обліковується у складі капітальних інвестицій ДП «Національна опера України» на аналітичному рахунку 1522 субрахунка 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

За поясненням, наданим Театром, «на сьогодні, вихідні дані проектною документації «Капітальний ремонт та технічне переоснащення інженерного обладнання підземних споруд Національного академічного театру опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка по вул. Володимирська, 50, в Шевченківському районі м. Києва» (коригування) не відповідають поточному фізичному стану площі. Через те, що в ній не передбачено обсяги робіт з демонтажу гранітного мощення, розбирання армованого бетону, який було влаштовано під час виконання опоряджувальних робіт, зворотнього бетонування, влаштування гранітного мощення та інших супутніх видів робіт. Таким чином, ситуація, яка склалася, потребує корегування різних частин проекту включаючи кошторисну документацію. Додатковими чинниками також є суттєве зростання вартості матеріалів та підвищення нормативів заробітної плати в будівництві».

Як зазначалося у Звіті, ДП «Національна опера України» з метою формування потреби галузі у капітальних видатках щорічно надавало потребу на капітальний ремонт підземних споруд за формами 4А, 4Б: на 2019 рік листом від 30.07.2018 № 483 та уточненням від 21.12.2018 № 724; на 2020 рік листом від 31.05.2019 № 248; на 2021 рік листом від 19.06.2020 № 211/1, на 2022 рік листом від 13.04.2021 № 15400.

ДП «Національна опера України» додатково повідомляло відповідні міністерства про необхідність термінового здійснення капітального ремонту підземних споруд, а саме: у 2019 році листами від 22.02.2019 № 92, від 05.07.2019 № 295; у 2020 році – від 14.04.2020 № 132; у 2021 році – від 19.03.2021 № 120, від 24.09.2021 № 393 (щодо потенційних проєктів державно-приватного партнерства), від 09.11.2021 № 476, від 18.11.2021 № 483.

Крім того, після скорочення на 60 млн грн передбаченого у 2020 році фінансування видатків розвитку за КЕКВ 3801110 на здійснення ремонтних робіт підземних споруд будівлі театру, ДП «Національна опера України» для вирішення питання виділення коштів з державного бюджету неодноразово зверталось до Міністра фінансів України (листи від 13.05.2020 № 151 та № 152, від 12.06.2020 № 197 та № 198).

За результатами розгляду цього та інших звернень ДП «Національна опера України» Прем'єр-міністром України надано доручення від 11.06.2020 № 23117/1/1-20, в якому МКІП запропоновано провести комплекс підготовчих робіт для отримання коштів з резервного фонду державного бюджету, однак після підготовки пакета документів коштів на здійснення зазначених робіт виділено не було. Невиконання доручення Прем'єр-міністра України спричинено таким.

У серпні 2020 року відбулась нарада з представниками відповідальних структур міста Києва, а саме: КК «Київавтодор» та КП ШЕУ Шевченківського району, які були задіяні в реалізації проєкту по реконструкції площі, що прилягає до будівлі Театру. Під час наради розглядали питання про початок виконання робіт з вересня 2020 року, однак спеціалісти виступили категорично проти початку земляних робіт восени через вкрай високу ймовірність затоплення та руйнування підземних споруд внаслідок осінньо-зимових атмосферних опадів. Дійшли висновку, що такі роботи необхідно розпочинати лише навесні. Крім того, видатків бюджету на роботи у КК «Київавтодор» не було.

Використання видатків з резервного фонду в осінньо-зимовий період з вересня по грудень 2020 року було неможливим, оскільки термін виконання робіт за проєктом становив 9 місяців.

Також аудитом встановлено, що у 2021 році згідно з розпорядженням Виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 14.06.2021 № 1351 «Про благоустрій території біля Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка у Шевченківському районі м. Києва» в межах підготовки до святкування 30-ї річниці Незалежності України, Шевченківською в м. Києві районною адміністрацією як замовником шляхом залучення підрядних організацій протягом червня – серпня 2021 року були виконані роботи з

благоустрою прилеглої до будівлі ДП «Національна опера України» території. Це призвело до необхідності внесення змін до наявної проектно-кошторисної документації на здійснення ремонтних робіт підземних споруд будівлі ДП «Національна опера України» та встановлення придбаного обладнання.

Згідно з поясненнями ДП «Національна опера України», «за попередніми підрахунками, відповідно до консультацій, проведених з відповідними організаціями, зважаючи на інфляційні процеси, які зумовили стрімке подорожчання капітального ремонту, загальна сума витрат на актуалізацію проектно-кошторисної документації за проектом «Капітальний ремонт та технічне переоснащення інженерного обладнання підземних споруд Національного академічного театру опери та балету України ім. Т.Г. Шевченка по вул. Володимирська, 50, в Шевченківському районі м. Києва» (коригування) та виконання робіт з його реалізації станом на сьогодні значно зросте. Остаточна вартість капітального ремонту буде визначена після актуалізації вищезазначеної проектно-кошторисної документації».

Пунктом 8 Статуту ДП «Національна опера України» визначено, що контроль за ефективністю використання та збереження об'єктів державної власності, закріплених за ДП «Національна опера України», здійснює Уповноважений орган управління, тобто МКІП (Мінкультури, МКМС).

МКІП (Мінкультури, МКМС) як уповноваженим органом управління не забезпечено вжиття ефективних заходів щодо збереження будівлі ДП «Національна опера України» по вул. Володимирській, 50, в Шевченківському районі м. Києва. Як наслідок, за умов мирного часу не було проведено капітального ремонту будівлі Театру та її підземних споруд та не введено в експлуатацію придбане у 2018 році за рахунок коштів державного бюджету інженерне обладнання вартістю 38 292,2 тис. гривень. На сьогодні, зважаючи на військову агресію, здійснити ці заходи проблематично.

5. СТАН РЕАГУВАННЯ НА ПРОПОЗИЦІЇ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА ЙОГО НАСЛІДКАМИ

Рахунковою палатою у 2018 році проведено аудит ефективності використання коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансову підтримку національних театрів, та використання і розпорядження об'єктами державної власності, належними державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові наслідки для державного бюджету (рішення Рахункової палати від 04.12.2018 № 31-1).

Матеріали аудиту розглянуті на засіданні Рахункової палати, за результатами якого до Мінкультури надіслані висновки з конкретними пропозиціями щодо усунення виявлених порушень і недоліків.

Зокрема, запропоновано:

1) «розробити і затвердити порядок визначення посад працівників, які забезпечують виконання творчих функцій і мають право отримувати додаткові коефіцієнти підвищення посадових окладів».

Пропозицію не виконано.

Незважаючи на те, що МКІП вважає за недоцільне вносити зміни, чинні умови оплати праці «інших працівників театру» потребують конкретизації переліку посад працівників категорії, визначеної абзацом третім підпункту 2 пункту 1 Постанови № 413 і абзацом третім підпункту 2 пункту 2 Наказу № 385.

Аудитом встановлено, що згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 179 «Про внесення змін до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2006 р. № 413» абзацом третім підпункту 2 пункту 1 Постанови № 413 передбачено застосування коефіцієнтів 2,5-5,7 для інших працівників театру. Водночас на виконання пункту 4 Постанови № 413 в абзаці третьому підпункту 2 пункту 2 Наказу № 385 конкретизовано ці категорії працівників: керівники структурних підрозділів, професіонали, фахівці, висококваліфіковані робітники, які забезпечують та безпосередньо здійснюють творчі функції;

2) «забезпечити належний контроль за дотриманням національними театрами вимог Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 02.03.2015 № 205, в частині прибуткової діяльності підприємства, зростання валового прибутку та чистого фінансового результату (прибутку), розмір яких не може бути меншим, ніж планові та прогнозні показники поточного року».

Пропозицію не виконано.

Під час аудиту встановлено, що відповідними міністерствами затверджувалися фінансові плани ДП «Національна опера України» на 2020 і 2021 роки, які не забезпечували зростання фінансових результатів підприємства;

3) «забезпечити відображення в обліку і звітності національних театрів кількості глядачів, які відвідали вистави на пільгових умовах».

Пропозицію виконано.

Відповідно до наданої під час написання проекту Звіту інформації, форми звітності № 9-НК (річна та зведена) та інструкція щодо їх заповнення затверджені наказом МКІП від 14.09.2022 № 329 «Про затвердження форм звітності діяльності театрів та інструкцій щодо їх заповнення» та зареєстровані у Міністерстві юстиції України 30.09.2022 за №№ 1157/38493, 1158/38494;

4) «привести статuti національних театрів у відповідність із вимогами чинного законодавства».

Пропозицію не виконано.

Аудитом встановлено, що МКІП опрацьовує питання нормативно-правового врегулювання створення єдиної уніфікованої організаційно-правової форми господарювання національних театрів з метою узгодження форми здійснення господарської діяльності з правовою основою, що визначає характер господарських майнових та фінансових відносин.

Отже, за чотири роки Міністерством не вжито заходів для приведення Статуту ДП «Національна опера України» у відповідність із законодавством.

Довідково: До МКІП від ДП «Національна опера України» (лист від 15.09.2022 № 241) надійшов пакет документів щодо зміни форми господарювання з метою оптимізації ведення фінансово-господарської діяльності – з державного підприємства на державну організацію.

Одночасно надані пропозиції щодо складу Комісії з реорганізації ДП «Національна опера України»;

5) «з метою економії бюджетних коштів внести зміни до штатного розпису ДП «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка» в частині вилучення відділу з підготовки та супроводження державних закупівель як такого, що дублює функції тендерного комітету».

Пропозицію виконано.

Мінкультури затверджено внесені до штатного розпису ДП «Національна опера України» зміни, відповідно до яких з 01.05.2019 відділ з підготовки та супроводження державних закупівель зі структури вилучено.

Отже, із наданих Рахунковою палатою **5 пропозицій, що стосувалися ДП «Національна опера України», повністю виконано лише дві.**

ВИСНОВКИ

1. МКІП (МКМС, Мінкультури) як головним розпорядником бюджетних коштів та ДП «Національна опера України» як одержувачем бюджетних коштів неповною мірою забезпечено своєчасне та достовірне визначення потреби у видатках бюджету, результативне та економне використання бюджетних коштів, спрямованих за бюджетними програмами КПКВК 1801110 і 1801170 у 2019 році, КПКВК 3801110, 3801170 та окремими напрямками бюджетної програми 3801320 у 2020 році, КПКВК 3801110 і двома окремими напрямками бюджетної програми 3801340 у 2021 році та КПКВК 3801110 у I півріччі 2022 року (загалом доведено 1 263 675,6 тис. грн бюджетних асигнувань, касові видатки становили 1 246 517,5 тис. грн, або 98,6 відс.).

Утворене у грудні 2019 року Держмистецтво не забезпечувало виконання визначених положенням про нього функцій координації діяльності та контролю за діяльністю театрів, зокрема ДП «Національна опера України». Протягом 2020–2021 рр. та I півріччя 2022 року ці функції продовжувало здійснювати МКІП.

2. У результаті неефективного управління не використано відкритих бюджетних асигнувань на суму 6 964,3 тис. грн, в тому числі за:

КПКВК 3801170 – 1 281,0 тис. грн внаслідок неможливості проведення закупівлі музичних інструментів наприкінці бюджетного року;

КПКВК 3801340 – 5 683,3 тис. грн внаслідок неврахування МКІП звернення ДП «Національна опера України» щодо необхідності зменшення обсягу бюджетних асигнувань, оскільки торги із проведення ремонтних робіт не відбулися.

3. Через нереалізацію МКІП (МКМС, Мінкультури) положень частини першої та абзацу восьмого частини третьої статті 3 Закону № 2605 щодо створення матеріально-технічного забезпечення умов діяльності та розвитку театрів, збереження та утримання театральних будівель (споруд, приміщень), що є об'єктами державної власності, капітальні видатки в межах бюджетної програми за КПКВК 1801110/3801110 взагалі не виділялись, хоча така потреба визначалася ДП «Національна опера України» на 2019 рік у сумі

139 539,2 тис. грн, на 2020 рік – 60 000 тис. грн, на 2021 рік – 148 471,6 тис. грн та на 2022 рік – 196 722,8 тис. гривень.

Подальше невжиття заходів щодо виділення капітальних видатків бюджету створює ризики експлуатації будівлі Театру без гарантування безпеки глядачів. ДП «Національна опера України» продовжує провадити діяльність у будівлі по вул. Володимирській, 50, в Шевченківському районі м. Києва – пам'ятці архітектури та містобудування місцевого значення, незважаючи на те, що її підземні споруди **перебувають в аварійному стані** (оцінюються експертами як непридатні для нормальної експлуатації з існуванням потенційної загрози виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, яка може набути регіонального рівня).

Внаслідок **незабезпечення головними розпорядниками бюджетних коштів потреби в капітальних видатках** в охопленому аудитом періоді, ДП «Національна опера України» **нерезультативно витрачено кошти державного бюджету в сумі:**

2 653,6 тис. грн, спрямовані у 2019–2020 роках за КПКВК 1801170/3801170 на виготовлення проектно-кошторисної документації, яка на час завершення аудиту **залишається невикористаною, втрачає свою актуальність і потребуватиме додаткових видатків державного бюджету на її оновлення у разі використання у подальшому;**

38 292,2 тис. грн, спрямовані у 2018 році за КПКВК 1801170 на придбання інженерного обладнання для технічного переоснащення підземних приміщень будівлі, яке на час завершення аудиту не змонтовано та не введено в експлуатацію. У його складі є електронне та електричне обладнання, гарантійний термін якого минув у 2020 та 2021 роках, а отже, **втрачена можливість безкоштовного обслуговування та ремонту в разі несправності.** Крім того, існують **ризики непридатності до подальшої експлуатації** обладнання, оскільки до цього часу його робочий стан не перевірявся. З кінця 2018 року по липень 2022 року обладнання знаходилося на відповідальному зберіганні, на оплату якого ДП «Національна опера України» **нерезультативно використано 171,3 тис. гривень.**

4. За умов неналежного контролю з боку МКІП (Мінкультури, МКМС), незважаючи на наявність протягом тривалого часу значної кількості вакантних посад (у 2019 році – 157,5 шт. од., у 2020 році – 190,5 шт. од., у 2021 році – 184,5 шт. од., у I півріччі 2022 року – 199 шт. од.), не вживалося дієвих заходів щодо ініціювання ДП «Національна опера України» скорочення таких посад.

Як наслідок, допущено неекономне використання коштів державного бюджету на оплату праці працівників ДП «Національна опера України», за розрахунками, у сумі 15 279,8 тис. гривень.

Також за безконтрольності МКІП (Мінкультури, МКМС) ДП «Національна опера України», починаючи з 2019 року, **не дотримувалися** положення абзацу третього підпункту 2 пункту 2 наказу Міністерства культури і туризму України від 05.06.2006 № 385 «Про умови оплати праці працівників національних закладів культури» (із змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.06.2006 за № 709/12583 (далі – Наказ № 385), яким на виконання пункту 4 постанови № 413 з урахуванням змін, унесених постановою

Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 179, визначено конкретні умови оплати праці працівників національних закладів культури. За таких умов додаткові коефіцієнти підвищення посадових окладів застосовувалися при розрахунку посадових окладів усіх працівників, а не окремих категорій. Як наслідок, ДП «Національна опера України» неекономно витрачено бюджетні кошти на оплату праці і нарахування на заробітну плату, за розрахунками, в сумі **3 824,5 тис. гривень**.

5. Внаслідок неефективного управління бюджетними коштами, виділеними за КПКВК 3801320 на придбання засобів захисту від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, станом на 01.07.2022 залишаються невикористаними 25 549 масок, 954 рушники паперові та інші засоби гігієни загальною вартістю **410,6 тис. грн**, що свідчить про неналежне обрахування потреби в них та **неекономне витрачання бюджетних коштів**.

6. МКІП (Мінкультури, МКМС) як уповноважений орган управління **не забезпечило затвердження стратегічних планів розвитку** ДП «Національна опера України» та належного визначення ним окремих показників у фінансових планах, які затверджувалися **на нижчому рівні, ніж були фактично досягнуті у минулих роках** (чистий дохід від реалізації продукції, фінансовий результат від операційної діяльності), що призводило до їх перевиконання.

Крім того, на витрати списано заборгованість за коштами **в сумі 20 011,0 тис. грн**, розміщеними ДП «Національна опера України» на рахунках в ПАТ «Банк «Київська Русь», **до завершення ліквідації банку як юридичної особи**.

7. Чинне законодавство у галузі театрів і театральної справи **в цілому забезпечує регламентацію** діяльності національних академічних театрів, у тому числі ДП «Національна опера України», надання їм державної підтримки за рахунок коштів державного бюджету та використання і розпорядження ними об'єктами державної власності. Водночас **окремі положення нормативно-правових актів потребують приведення у відповідність із Конституцією України та нормативного врегулювання**.

Так, положення статті 18 Закону № 2605 щодо здійснення центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, повноважень, покладених на нього актами Президента України, не відповідає статті 116 Конституції України, згідно з якою спрямування і координацію роботи міністерств здійснює Кабінет Міністрів України.

Потребує нормативного врегулювання і питання застосування Театром як державним підприємством норм Постанови № 1298, яка регламентує оплату праці працівників бюджетної сфери.

Залишаються також нереалізованими Кабінетом Міністрів України окремі завдання, визначені в Указі № 1150, насамперед щодо затвердження програми розвитку ДП «Національна опера України» та щорічного передбачення під час розроблення проекту закону про державний бюджет коштів на фінансування Театру окремим рядком за індивідуальними нормативами.

8. МКІП **не забезпечено належної системи внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту:**

затвердженою інструкцією з внутрішнього контролю функції його здійснення неправомірно покладено на підрозділ внутрішнього аудиту, яким обов'язкова оцінка функціонування системи внутрішнього контролю не здійснювалася та об'єктивні і незалежні висновки щодо її удосконалення Міністру не надавалися;

тривалий час не забезпечено повного укомплектування підрозділу внутрішнього аудиту МКІП;

протягом останніх чотирьох років підрозділом внутрішнього аудиту не організовувалися і не проводилися контрольні заходи щодо ДП «Національна опера України».

9. МКІП (Мінкультури, МКМС) не вжито належних заходів для врахування окремих пропозицій Рахункової палати за результатами проведеного у 2018 році аудиту ефективності використання коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансову підтримку національних театрів, та використання і розпорядження об'єктами державної власності, належними державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові наслідки для державного бюджету (рішення Рахункової палати від 04.12.2018 № 31-1), зокрема, не забезпечено уніфікації організаційно-правової форми діяльності національних академічних театрів, якісного визначення показників фінансових планів ДП «Національна опера України» та затвердження чіткого переліку посад працівників, які забезпечують та безпосередньо здійснюють творчі функції.

Неналежне реагування Міністерством на рекомендації Рахункової палати спричинило триваюче нерезультативне та неекономне використання ДП «Національна опера України» коштів Державного бюджету України.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів, виділених з державного бюджету на фінансову підтримку державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка», використання і розпорядження ним об'єктами державної власності, належними державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, та рішення Рахункової палати надіслати Верховній Раді України протягом 15 днів з дня затвердження цього Звіту.

2. Звіт про результати аудиту і рішення Рахункової палати у порядку інформування надіслати Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

3. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів, виділених з державного бюджету на фінансову підтримку державного підприємства «Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка», використання і розпорядження ним об'єктами державної власності, належними державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та рекомендувати доручити МКІП забезпечити:

1) виконання функцій Держмистецтвом у частині здійснення координації діяльності театрів та контролю за діяльністю театрів, заснованих на державній та комунальній формах власності;

2) реалізацію положень Указу № 1150:

розроблення та внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проєкту програми розвитку Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка відповідно до пункту 1 статті 1 Указу № 1150;

спільно з Міністерством фінансів України визначення розміру фінансування, зокрема видатків розвитку ДП «Національна опера України», в законі про Державний бюджет України на відповідний рік окремим рядком;

3) розроблення та визначення (шляхом внесення змін до Наказу № 385) переліку посад працівників, які забезпечують та безпосередньо виконують творчі функції.

4. Звіт про результати аудиту і рішення Рахункової палати надіслати МКІП та рекомендувати:

забезпечити дієвий внутрішній контроль за плануванням бюджетних видатків та ефективним використанням бюджетних коштів, виділених на державну підтримку ДП «Національна опера України»;

активізувати роботу із забезпечення проведення в будівлі ДП «Національна опера України» по вул. Володимирська, 50, в Шевченківському районі м. Києва необхідного капітального ремонту та встановлення раніше придбаного інженерного обладнання, зокрема забезпечити при складанні бюджетного запиту потребу в капітальних видатках;

не допускати фактів неекономного і нерезультативного використання коштів бюджету та невикористання виділених ДП «Національна опера України» бюджетних асигнувань;

провести аналіз кадрового забезпечення діяльності ДП «Національна опера України» та з урахуванням результатів здійснити заходи щодо оптимізації штатних посад Театру;

забезпечити затвердження стратегічного плану розвитку ДП «Національна опера України» та дієвий контроль за його виконанням, а також формуванням і виконанням результативних показників річних фінансових планів Театру;

розробити та затвердити план заходів щодо усунення виявлених аудитом порушень і недоліків;

у встановленому законодавством порядку інформувати Рахункову палату про стан виконання наданих за результатами аудиту рекомендацій.

5. Звіт про результати аудиту і рішення Рахункової палати надіслати ДП «Національна опера України» та рекомендувати:

розробити та затвердити план заходів щодо усунення виявлених аудитом порушень і недоліків;

у встановленому законодавством порядку інформувати Рахункову палату про стан виконання наданих за результатами аудиту рекомендацій.